

Sikeigna Na Letasi Nigna A Pol Vanira Na Komi Tinoni Kiloau I Korin

Na Titiono Eigna Na Letasi Iaani

Na meleha i Korin sina meleha hutu kori provins i Akaea ke mono kori kandre nidia mara Grik. I hau na komi tinoni tadia na komi kandre ke sethe kena mai mena mono i Korin.

Kori vido na mane vetula a Pol ke eia nigna na vatolui taetaveti, imanea ke mono kekeha maghavu i Efesus me risora kekeha letasi tadia na komi tinoni kena vaututuni i Korin. Tagna sina letasi imanea ke velepuhira eigna na puhi ke jino kedana eia tadia mara na bongihehe (Na letasi iangeni ke sosoni ghohi). Leghugna kena ijumia na letasi iangeni, na komi tinoni kiloau i Korin kena risoa na letasi tagna a Pol mena huatia na komi huahuati. Imarea kena huatia eigna na taulaghi, ma na vanga kena havughaghia tadia na komi ngunguju, ma na puhi ke jino kori tarai, ma na komi sonihathavu nigna na Tarunga ke Tabu.

Kori vido kekeha mara i Korin kena hatia maia na letasi iangeni tagna Pol, imarea kena velea a Pol kekeha puhi ke dika ke mono tadia na komi tinoni kiloau i Korin. Imarea kena mono theuthevu eigna kekeha kena magnahaghinia na leghuagna sina mane velepuhi, mi kekeha kena magnahaghinina na leghuagna na mane velepuhi tavogha. Pol ke rongovia mua sina mane kiloau ngengeni ke nere duagna na vaivine

ke taulaghi tagna a tamagna. Kari mara kena baubatu tadia mara kiloau kena boi boa aua i kosi na mane iangeni. Sikei mua na puhi ke dika kena eia mara kiloau i Korin, kekeha itadia kena hatira ara kuladia kiloau itadia mara na fate kena boi vaututuni bali vajinoa na komi riurihu varihotaghidia.

Na vunegna na komi fata irangeni, a Pol ke risoa na letasi iaani tadia na komi tinoni kiloau i Korin. Pol ke kidi risoa eidia na komi puhi ke dika kena eia, gi e haghore tughura nidia na komi huahuati. Vagovugna, a Pol ke velera mara kiloau i Korin eigna kedana sokara ngasi kori nidia na vaututuni. Gi keda ai, a God keda vahavi tabirura kori thehe.

Na komi fata ke nagho kori letasi iaani:

Pol ke magnahaghinia na komi tinoni kiloau i Korin eigna kedana boi mono theuthevu. (1:1-4:21)

Pol ke haghore heta eidia na komi puhi ke dika kena eia kekeha tinoni kiloau i Korin. (5:1-6:20)

A Pol ke haghore tughura nidia na komi huahuati eigna na taulaghi. (7:1-40)

A Pol ke haghore tughua nidia na huahuati eigna na vanga kena havughaghia tadia na komi ngunguju. (8:1-11:1)

A Pol ke haghore tughua nidia na huahuati eigna na puhi ke jino kori tarai (11:2-14:40)

A Pol ke titiono eigna na havi tabiru kori thehe (15:1-58)

Pol ke eia na komi vagougovui haghore. (16:1-24)

¹ Inau a Pol ku risoa na letasi iaani. A God

ke vahiū gi kuda na mane vetula nigna a Jisas Kraiſ eigna iangeni ke leghua nigna na vanohehe a God. A Sostenes, a kulada kori Kraiſ, imanea ke mono duagu eeni.

² Iroghami kuru risoa atua itamiu ighamu na komi tinoni kiloau koti mono i Korin. A God ke vahighamu gi kotida tabu eigna ighamu koti mono haidu duagna a Jisas Kraiſ. A God ke kiloghamu eigna kotida nigna na komi tinoni tabu, vaghagna vamua imanea ke kilora na komi tinoni kena vaututunia nida a Lod Jisas Kraiſ, kena mono ivei mi vei kori maramagna. A Jisas na nidia a Lod, ma na nida a Lod.

³ Inau ku tarai gi a God a Tamada ma a Lod Jisas Kraiſ koroda vatokeghamu me heghamu na soleana kori havimiu.

Pol Ke Veletokea A God

⁴ Inau ku veletokea a God hahali eigna na komi sonihathavu ke heghamu eigna koti mono haidu duagna Jisas Kraiſ. ⁵ Na vunegna koti mono haidu duagna a Kraiſ, a God ke vatokea na havimiu tagna na komi fata ke toke. Imanea ke heghamu na sonihathavu bali titionoa nigna na komi haghore, ma na sonihathavu bali thaothadoghagna na velepuhi ke tutuni eigna a Kraiſ. ⁶ Kori vido ke heghamu e rua na sonihathavu iangeni, a God ke tatelia vanighamu na velepuhi eigna a Kraiſ kiti veleghamu ghohi ke tutuni. ⁷ Mi ighamu koti mono nimiu na komi sonihathavu gougovu eigna kotida agutu vania a God kori vido koti pitua na tabirugna mai nida a Lod Jisas Kraiſ. ⁸ Turughu ikeagaieni me jufu kori vagovugna, a God keda vaheta nimiu

na vaututuni eigna keda boi mono sa fata ke dika kori havimiu kori maghavu keda tabiru mai nida a Lod Jisas Krai. ⁹ God keda eia iaani vanighamu eigna imanea ke ei hahalia na hava ke taluhaghorea. Mi manea ke kiloghamu eigna kotida totho tagna a Dathegna, a Jisas Krai, na nida a Lod.

Na Komi Tinoni Kiloau I Korin Kena Mono Theuthevu

¹⁰ Ara kulagu kiloau, na vunegna a Lod Jisas Krai ke vahiu eigna kuda nigna na mane agutu, inau ku haghore heta vanighamu eigna kotida saghoi rihu haohaghore varihotaghimiu. Inau ku magnahaghinighamu eigna kotida sikei vama na ghaghanamiu eigna kotida boi mono thevuru. ¹¹ Ara kulagu, kekeha tinoni kena mono kori vathegna a Kloe kena veleu ighamu koti rihu haohaghore. ¹² Na puhi dika koti eia iaani: Kekeha itamiu koti velea, “Ighami kiti leghua a Pol,” kekeha itamiu koti velea, “Ighami kiti leghua a Apolos,”* kekeha itamiu koti velea, “Ighami kiti leghua a Pita,” mi kekeha itamiu koti velea, “Ighami kiti leghua a Krai.” ¹³ Ehava? Tangomana kotida viovidoa a Krai? Ehava? Imarea kena tupipuhiu inau a Pol kori ghaibabala bali vahavighamu? Ehava? Imarea kena siuvitabughamu kori ahagu inau?

¹⁴ Inau ku veletokea a God eigna inau ku boi siuvitabura sa tinoni ke sethe itamiu. A Krispus ma Gaius vama inau ku siuvitabura. ¹⁵ Iangeni ke toke eigna teo ahai ke tangomana na veleagna ke siuvitabu kori ahagu inau. ¹⁶ (Inau

* 1:12

ku ghoi togha tabirua mua ikeagaieni inau ku siu vitabura mua nigna na tamadathe a Stefanas ma arahai mua kena mono kori vathegna. Gi kuda siu vitabura mua kekeha tinoni mua itamiu, inau ku havaghinia nigua ghohi.)

¹⁷ Sethe itamiu, inau ku boi siu vitabughamu eigna a Krai ke boi vetulau eigna kuda eia vamua na agutu iangeni. Teo. Na naghoi agutu imanea ke vetulau eigna kuda eia, na titionoagna na Rorongo ke Toke. Inau ku boi titiono kori nidia na thaothadogha na komi tinoni. Inau ku boi eia iangeni eigna inau ku magnahaghinia na komi tinoni kedana vaututunia a Krai eigna na thehe ke eia kori ghaibabala.

A Krai Na Nigna Na Mana Ma Na Thaothadogha A God

¹⁸ Aarahai kena leghua na hangana ke vano kori thehe ke teo na govugna kena ghaghana na velepuhi eigna na thehe ke eia a Krai kori ghaibabala, na fata mee. Kari tada ighita a God ke vahavighita, na velepuhi eigna na theheagna a Krai, na mana nigna a God bali vahavira na komi tinoni. ¹⁹ Tadia na komi Rioriso ke Tabu, a God ke titiono vaghagna iaani,

“Inau kuda diadikala nidia na thaothadogha mara kena thaothadogha.

Mu kuda tateli aua nidia na thaothadogha ke boi thaothadogha.”

²⁰ Vaghagna ivei mara kena thaothadogha puala? Vaghagna ivei mara velepuhigna na

komi vetula nigna a Moses? Vaghagna ivei arahai kena adoa puala na puhi titiono? God ke tateli aua nidia na thaothadogha na komi tinoni kori maramagna, na fata mee vamua. ²¹ Kori nigna na thaothadogha, a God ke boi lubatira na komi tinoni eigna kedana adoa imanea kori nidia na thaothadogha ghehedia. Keana a God ke toatogha keda vahavira vamua arahai kena vaututunia na velepuhi eigna a Krai kiti titiono. Na velepuhi iangeni, na komi tinoni kori maramagna kena ghaghagna ke mee. ²² Mara Jiu kena ghaghana na velepuhi eigna a Krai na velepuhi ke mee, eigna imarea kena magnahaghinia kedana reghia na komi reghithehe. Ma na komi tinoni kena boi Jiu kena ghaghana na velepuhi iangeni ke mee eigna kena magnahaghinia vamua na rongoviagna na komi velepuhi tavogha kena toatogha ke thaothadogha. ²³ Kari ighami kiti titiono na thehe a Krai ke eia kori ghaibabala. Mara Jiu ena boi magnahaghinia na rongoviagna, ma arahai kena boi Jiu kena ghaghana iangeni ke mee. ²⁴ Keana a Krai na nigna na mana na thaothadogha a God tadia na komi tinoni Jiu, mi tadia mua na komi tinoni kena boi Jiu ke kilora a God eigna kedana nigna na komi tinoni. ²⁵ Iaani ke tutuni eigna na ghaghanagna a God kena toatogha ke mee na komi tinoni, iangeni ke thaothadogha vano tagna na thaothadogha nidia na komi tinoni. Ma na hava ke eia a God kena toatogha ke teo sa mana itagna, iangeni ke mana vano tagna na komi fata kena eia na komi tinoni.

²⁶ Ara kulagu kiloau, oti togha tabiru na

havimiu kori maghavu a God ke kiloghamu eigna kotida leghua a Krai. Kori ghaghanadia na komi tinoni kori maramagna, boi sethe itamiu koti thaothadogha. Boi sethe itamiu koti nagho, me boi sethe itamiu koti havi mai kori vikedia arahai kena nagho. ²⁷ Keana arahai a God ke vahira, na komi tinoni kori maramagna kena ghaghana kena boi thaothadogha. God ke eia iaani bali vamaomamora na komi tinoni thaothadogha. Ma God ke vahira arahai kena boi nagho bali vamaomamora na komi tinoni kena nagho. ²⁸ A God ke vahira arahai kena havi mai kori vikedia arahai kena boi nagho, me vahira arahai na komi tinoni kena siriuhaghinira, me vahira arahai na komi tinoni kena ghaghana kena hai tinoni. Imanea ke eia iaani bali tateli aua tadia na komi tinoni kori maramagna na komi fata kena ghaghana ke nagho ke boi tangomana na hatheragna. ²⁹ God ke eia na puhi vavahi iaani eigna teo ahai keda tangomana na vahaihadiagna ghehegna. ³⁰ Keana ighamu koti mono haidu duagna a Jisas Krai eigna vamua na hava a God ke eia vanighamu. A Krai ke tatelia vanighita na thaothadogha nigna God. Imanea ke vajinoghita kori matagna a God, me hatheghita gi katida leghua na puhi ke jino. Mi manea ke vamamaluhaghita kori koakoa. ³¹ Iangeni na vunegna na komi Rioriso ke Tabu kena velea,

“Ahai keda titiono tautalunagho, imanea keda titiono tautalunagho vamua eigna na hava a Lod ke eia.”

2

Pol Ke Boi Titiono Kori Nidia Na Thaothadogha Na Komi Tinoni

¹ Ara kulagu kiloau, kori vido ku mai i Korin mu titiono aua na haghoregna God itamiu, inau ku boi haghore kori haghore ke vahotha, mu boi haghore kori nidia na thaothadogha na komi tinoni. ² Inau ku boi eia iangeni eigna kori vido ku mono duamiu, inau ku magnahaghinia na titionoagna vamua a Jisas Krai ma na theheagna kori ghaibabala. Me teo sa fata mua ku magnahaghinia na titionoagna. ³ Kori vido ku mono duamiu, na tonogu ke boi heta mu aiariri eigna ku mataghu. ⁴ Kori vido ku titionoa nigua na velepuhi vanighamu, inau ku boi haghore kori nidia na thaothadogha na komi tinoni eigna kotida vaututuni. Teo. Kori vido ku titiono vanighamu, na Tarunga ke Tabu, kori nigua na mana, ke tatelia itamiu nigua na velepuhi ke tutuni. ⁵ Inau ku bosi magnahaghinighamu kotida vaututuni eigna koti rongovia na nidia na thaothadogha na komi tinoni. Inau ku magnahaghinighamu kotida vaututuni eigna koti reghia na mana nigua God.

Pol Ke Titionoa Nigua Na Thaothadogha A God

⁶ Toke inau ku boi titiono kori nidia na thaothadogha na komi tinoni, kori vido ku mono duadia arahai ke heta nidia na vaututuni, inau ku titionoa na velepuhi ke thaothadogha. Kari na thaothadogha iangeni, boi nidia na thaothadogha na komi tinoni, me boi na

thaothadogha ke mai tadia arahai kena vunaghi pungusira na komi tinoni kori maramagna. Imarea irangeni kedana boi hau me govu. ⁷ Keana inau ku titiono a na ghaghanagna a God ke thaothadogha. I hau imanea ke boi tateli aua tadia na komi tinoni. Inau ku titiono a na ghaghanagna a God eigna katida mono duagna hahali koragna nigna na mana ke hutu puala. Gi e vavuha na maramagna, a God ke toatogha keda eia iangeni vanighita. ⁸ Teo ahai ke vunaghi pungusira na komi tinoni kori maramagna ke thaothadoghagna na ghaghanagna a God iangeni. Gi kedana thaothadoghagna, imarea teo kedana tupipuhia a Lod ke thaba kori ghaibabala. ⁹ Keana na komi Rioriso ke Tabu kena velea,

“Teo ahai ke reghia ba rongovia ba thaothadoghagna na komi fata a God ke kaikalitia vanira arahai kena dothovia.”

¹⁰ Keana a God ke vetula na Tarunga ke Tabu me tatelia vanighita na ghaghanagna a God ke boi tateli aua i hau. Na Tarunga ke Tabu ke tangomana na eiagna iangeni eigna ke hiohiro me adoa na komi fata gougovu. Tutuni, na Tarunga ke Tabu ke adoa mua na ghaghanagna a God ke mono polo. ¹¹ Teo ahai ke adoa na ghaghanagna na tinoni tavogha. Na tinoni ghehegna vamua ke adoa na ghaghanagna ghehegna. Vaghagna vamua iangeni, teo sa tinoni ke adoa na ghaghanagna a God. Na Tarunga ke Tabu nigna a God vamua ke adoa. ¹² Na Tarunga

ke Tabu kati hatia kori havida ke boi turughu mai kori maramagna iaani, kari e mai tagna a God. A God ke heghita na Tarunga ke Tabu eigna katida thaothadoghagna na komi fata ke toke ke heghita.

¹³ Kori vido ighami kiti titiono na komi fata ke toke irangeni, ighami kiti boi titiono leghuagna nidia na thaothadogha na komi tinoni. Teo. Ighami kiti titiono kori haghore na Tarunga ke Tabu ke heghami. Ighami kiti unuhia na komi fata ke tutuni eigna a God tadia na komi tinoni kena mono na Tarunga ke Tabu kori havidia.

¹⁴ Aarahai ke boi mono na Tarunga ke Tabu ikoradia, imarea kena boi magnahaghinia na vaututuniagna na komi fata ke mai tagna na Tarunga ke Tabu nigna a God. Imarea kena ghaghana na komi fata irangeni ke mee vamua. Mena boi tangomana na thaothadoghagna, eigna na Tarunga ke Tabu vamua ke tangomana na hatheghitagna eigna katida thaothadoghagna na komi fata ke mai tagna na Tarunga ke Tabu.

¹⁵ Ighita arahai na Tarunga ke Tabu ke mono ikorada, ighita tangomana katida thaothadoghagna na komi fata gougovu ke tatelia vanighita na Tarunga ke Tabu. Keana arahai ke boi mono na Tarunga ke Tabu ikoradia, e vahothahaghinira kedana thaothadoghagna na puhida ighita. ¹⁶ Na komi Rioriso ke Tabu kena velea iaani,

“Ahai ke thaothadoghagna na ghaghanagna a Lod na? Ahai ke tangomana na velepuhigna na?”

Keana ighita kati vaututuni, ighita kati thaothadoghagna na ghaghanagna a Kraiss.

3

Pol Ma Apolos Koro Sakai Agutu Vania A God

¹ Ara kulagu kiloau, kori vido inau ku mono duamiu i hau, inau ku boi tangomana na titiono vanighamugna vaghagna ku titiono tadia arahai na Tarunga ke Tabu ke batura. Teo. Inau ku tangomana na titiono itamiu vaghagna vamua ku titiono tadia na komi tinonigna na maramagna kena leghua na komi vanohehegna na tonodia. Kori vido iangeni ighamu koti vaghadia na komi meomeo kori nimiu na vaututuni tagna a Kraiss. ² Inau ku velepuhighamu vamua na komi velepuhi ke malumu eigna ighamu koti vaghagna na meomeo ke tangomana na susu vamua. Inau ku boi velepuhighamu na komi velepuhi ke nabadia arahai ke heta nidia na vaututuni, eigna ighamu koti boi nabamiu i hau. Ma na hava ke tutuni, talu boi nabamiu mua, ³ eigna koti talu leghua mua na komi puhidia na komi tinonigna na maramagna. Inau ku adoa iaani ke tutuni eimiu ighamu eigna ighamu koti veitahothaghi moti rihu haohaghore varihotaghimiu. Kori vido koti eia iangeni ighamu koti leghua na puhidia na komi tinoni bongihehe. ⁴ Inau ku velea iangeni eigna kekeha itamiu koti velea, “Ighami kiti leghua a Pol,” kari kekeha itamiu koti velea, “Ighami kiti leghua a Apolos.” Kori vido koti eia iangeni, ighamu koti nanaba vamua tadia na komi tinoni bongihehe!

⁵ Ehava? Ighamu koti boi adoa ahai a Apolos ma ahai inau? Iroghami kuru agutu vania a God vamua, muru hatheghamu i hau eigna kotida vaututuni. Iroghami kuru eia vamua na agutu a Lod ke heghami. ⁶ Inau a Pol ku joua na komi katura kori havimiu, ma Apolos ke vuivulia kori bea. Keana a God vamua ke vakotura na komi katura. ⁷ Ahai ke joua na katura ma ahai ke vuivulia, romara koro boi nagho. A God vamua ke nagho eigna imanea ke vakotura. ⁸ Ahai ke joua ma ahai ke vuivulia, romara koro sakai agutu vamua me sikei vamua na ghaghanadia. Ma God keda reghia soasopa rodia na agutu me keda hera na taba ke nabagna rodia na agutu. ⁹ Iroghami rua na mane agutu nigna a God kuru sakai agutu vania. Ighamu koti vaghagna nigna na gnatha a God ba nigna na vathe.

Na Komi Tinoni Kiloau Kena Vaghagna Na Vathe

¹⁰ Kori sonihathavu a God ke heu, inau ku turughua na agutu nigna a God itamiu. Na agutu iangeni, inau ku eia vaghagna na mane ke adoa puala na agutu vathe me agutua kori thepa ke ngasi. Leghugna ku eia iangeni, arahai tavogha kena mai mena sokaraghinia na vathe. Keana na komi tinoni kena agutua na vathe kori thepa iangeni, imarea kedana reireghi toetokea na puhi agutu kena eia. ¹¹ Eigna e boi toke kedana sokaraghinia na vathe tagna na thepa tavogha. Na thepa ke ngasi tagna ku turughua ghohi na vathe, a Jisas Krais. ¹² Kori vido kena sokaraghinia na vathe kori thepa iangeni, kekeha kena agutua tagna na komi fata ke toke,

vaghagna na gol, ba na silva, ba na komi ghahira ke ulaghagna. Keana kekeha kena agutua tagna na komi fata keda boi hau me govu, vaghagna na ghai, ba na buburu, ba na ato. ¹³ Kori maghavui fate na komi tinoni gougovu kedana reghia na thagi agutu kena eia na komi tinoni agutu. Na fate keda eia a God keda vaghagna na joto ke vajurua na vathe. Na fate iangeni keda tateli aua na komi fata kena agutua ke toke ba dika. ¹⁴ Gi ahai keda boi juru nigna na komi fata ke agutua kori thepa iangeni, imanea keda hatia nigna na taba. ¹⁵ Keana gi ahai keda juru nigna na komi fata ke agutua, imanea keda boi hatia sa taba. God keda vahavia imanea, kari imanea keda vaghagna na tinoni ke ghogho au kori vathe kori vido ke juru.

¹⁶ Ehava? Oti boi adoa ighamu na Vathe Tabu nigna a God, ma nigna na Tarunga ke Tabu ke mono ikoramui? ¹⁷ Gi ahai keda mai me vathevuruaghamu, a God keda pukuni vapara imanea eigna na Vathe Tabu nigna God ke tabu. Mi ghamu na Vathe Tabu iangeni.

¹⁸ Saghoi pilaunighamu ghehemiu. Gi koda ghaghana ighoe ko thaothadogha kori nidia na thaothadogha na komi tinoni, e toke ighoe koda mee eigna koda tangomana na mono thaothadogha kori ghaghanagna a God. ¹⁹ Inau ku vele iangeni eigna na nidia na thaothadogha na komi tinoni iaani, na fata ke mee kori ghaghanagna a God. Vaghagna iaani ke mono tadia na komi Rioriso ke Tabu,

“God ke vasikilira arahai kena thaothadogha

kori nidia na thaothadogha ghehedia.”

²⁰ Iaani mua ke mono tadia na komi Rioriso ke Tabu,

“A Lod ke adoa na ghaghanagna ahai ke thaothadogha boi tangomana keda hathea sa tinoni.”

²¹ Na vunegna na komi haghore irangeni ke tutuni, oti saghoi tautalunagho eigna koti leghua sa mane velepuhi. Na hava ke tutuni, a God ke heghamu na komi fata gougovu. ²² Inau a Pol, ma Apolos, ma Pita, a God ke heghamu ighami eigna kitida hatheghamu. Na maramagna iaani, ma na havi, ma na thehe, ma na komi fata ke mono ikeagaieni, ma na komi fata keda mai ivughei valiha, na komi fata iraani a God ke heghamu. ²³ Mi ghamu na nigna Krai, ma a Krai na nigna a God.

4

Mara Na Vetula Kena Agutu Vania A Krai

¹ Ighami na komi mane agutu nigna Krai a God ke vahighami eigna kitida titionoa tadia na komi tinoni na ghaghaghagna ke boi tateli aua i hau. E toke nimiu na toatogha eimami ghami keda vaghagna iangeni. ² Arahai ke vahira na vunaghi eigna kedana eia sina agutu vania, imarea kedana ei toetokea nidia na agutu. ³ Gi ighamu ba arahai tavogha koti ghaghana inau ku ei toetokea nigua na agutu vania a Krai ba boi ei toetokea, iangeni boi na fata ke nagho

itagua. Ma na ghaghanagu ghehegu eigna nigua na agutu, e boi na fata ke nagho. ⁴ Inau ku ghaghana ku boi eia sa fata ke dika kori nigua na agutu, keana na ghaghanagu boi na fata keda tateli aua inau ku mono jino ba teo. A Lod vamua ke tangomana na adoagna inau ku ei toetokea nigua na agutu ba teo. ⁵ Na vunegna iangeni, gi e tabiru mai a Lod, oti saghoi fatera arahai tavogha. Kori vido iangeni imanea keda tateli aua na ghaghanadia na komi tinoni kena poloa. Gi a God keda veletokera na komi tinoni eigna nidia na agutu kena eia.

⁶ Ara kulagu kiloau, inau ku titiono eimami iroghami Apolos eigna kotida thaothadoghagna na titioni iaani, “Oti leghua vamua na hava ke mono tadia na komi Rioriso ke Tabu.” Gi kotida eia iangeni, boi tangomana kotida ghaghana na mane velepuhi koti leghua ke nagho vano tagna na mane velepuhi tavogha. ⁷ Ighamu koti titiono tautalunagho eigna na mane velepuhi koti leghua. Ehava? Ahai ke velea ighamu koti nagho vano tadia arahai tavogha? Ehava? Nimiui na komi fata ke toke, a God ke heghamu? Hee. Na vunegna iangeni, ehava gi oti titiono tautulanagho vaghagna koti hatia sa nimiui na fata ke toke tagna sa fata koti eia ghehemiu?

⁸ Ighamu koti toatogha teo ahai ke tangomana na velepuhighamugna sa fata. Kori ghaghanamiui ighamu koti hatia ghohi na komi fata gougovu ke nabamiui kori havimiui duagna a Krai. Moti eia vaghagna koti toatogha a Krai ke tabiru mai ghohi moti vunaghi pungusia na maramagna duagna. Mi ghamu koti ghaghana

ighami kiti velepuhighamu, iti boi naba kitida vunaghi pungusia duamiu. Inau ku magna-haghinia puala keda tutuni ighamu koti vunaghi pungusia ghohi na maramagna duagna a Krai. Gi keda ai, ighami kiti sakai vunaghi pungusia duamiu mua. ⁹ Keana kori ghaghanagu, vaghagna a God ke pukuni vahorughami ighami mara na vetula. Ighami vaghadia na komi tinoni mara na soldia kena thotira mena batura vano kori matadia na mavitu bali vathehera. Inau ku vlea iaani eigna sethe na tinoni ma na komi enjel kena dodoro mai itamami eigna kedana adoa na hava keda padaghami.

¹⁰ Sethe na tinoni kena ghaghana ighami kiti mee eigna kiti agutu vania a Krai. Keana ighamu koti ghaghana koti thaothadogha puala eigna koti mono haidu duagna a Krai. Sethe na tinoni kena ghaghana ighami kiti lae puala, keana ighamu koti ghaghana ighamu koti heta puala. Na komi tinoni kena ghaghana bohēghamu, keana imarea kena vahouhorughami. ¹¹ Turughu i hau me jufu mai ikeagaieni, sethe na maghavu ighami kiti rofo miti langasa. Ighami kiti pipisia na komi pohe ke dika. Ighami teo sa vathemami mi kekeha maghavu imarea kena thabuhighami. ¹² Ighami kiti agutu heta eigna kitida tangomana na voliagna nimami na komi fata. Kori vido na komi tinoni kena hiraghami, ighami kiti kaea a God eigna keda vatokera. Kori vido kena vaparaghami, ighami kiti ghathapaku vamua. ¹³ Kori vido kena velehouhorughami, ighami kiti haghore toke itadia. Turughu i hau me jufu mai ikeagaieni, sethe na tinoni

kori maramagna kena ghaghana ighami kiti vaghagna na saosaghoma ke nabagna vamua na soni auagna.

¹⁴ Inau ku boi risoa na komi fata iraani eigna kotida maomamo, kari inau ku risoa bali vajinoghamu eigna ighamu vaghagna ara dathegu mu dothovighamu. ¹⁵ Inau tangomana kuda haghore heta vanighamu eigna, toke salaghe na toghai tinoni kedana velepuhighamu eigna a Krai, ighamu sikei vamua a tamamiu. Inau vaghagna a tamamiu eigna inau ku kidi ohoa maia na Rorongo ke Toke itamiu, ¹⁶ ma na vunegna iangeni inau ku kaeghamu eigna kotida leghua na puhigu. ¹⁷ Mi nau kuda vetula atua itamiu a Timoti eigna keda hatheghamu na eiagna iangeni. Imanea ke vaghagna a dathegu mu dothovia puala. Imanea ke ei toetokea hahali nigna na agutu vania a Lod. Imanea keda ghoi titiono vanighamu nigua na komi velepuhi, ma na puhi jino ku eia eigna ku leghua a Jisas Krai. Na komi fata imanea keda velepuhighamu nanaba vamua na hava ku velepuhira arahai kena vaututuni tadia na komi meleha ku taetaveti itadia.

¹⁸ Inau ku adoa kekeha itamiu koti tautalunagho ikeagaieni eigna koti ghaghana teo kuda ghoi atu itamiu. ¹⁹ Keana gi keda lubatiu a Lod, boi hau inau kuda taveti atu itamiu. Kori vido iangeni inau kuda hiro aua na hava ke tutuni eidia arahai kena tautalunagho. Inau kuda adoa imarea kena hai titiono vamua, ba e mono na mana nigna a God kori havidia. ²⁰ Inau kuda adoa na hava ke tutuni, eigna gi keda vunaghi

pungusia na havida a God, ighita katida boi titiono vamua eigna a God, kari na mana nigna na Tarunga ke Tabu keda agutu mua kori havida. ²¹ Na hava koti magnahaghiniu kuda atu eia kori vido kuda atu sighoghamu? Oti magnahaghiniu kuda atu ngaraghamu ba haghore kori dotho itamiu?

5

Mara Kiloau i Korin Kedana Boa Aua I Kosi Imanea Ke Eia Na Puhi Ke Dika

¹ Inau ku vere nigua puala eigna inau ku rongovia sina mane itamiu ke eia na puhi ke dika duagna na vaivine. Na puhi ke dika ke eia imanea, mara bongihehe teo kedana eia! Imanea ke nere duagna na vaivine ke taulaghi tagna a tamagna. ² Toke sina mane itamiu ke eia iangeni, ighamu koti tautalunagho eigna na monomiu duagna a Krai! E naba kotida dikahehe hutu puala eigna na fata iangeni, moti boa aua i kosi.

³⁻⁴ Toke inau ku boi mono duamiu, kori ghaghanagu inau ku mono duamiu. Na vunegna iangeni, kori mana a Lod Jisas ke heu, inau ku fatea ghohi na mane iangeni eigna na puhi ke dika ke eia. Inau ku magnahaghinighamu eigna kotida eia na haidu, mi inau kuda mono duamiu kori ghaghanagu. Ma nigna na mana nida a Lod Jisas keda mono mua duamiu. ⁵ Kori haidu iangeni inau ku magnahaghinighamu gi kotida boa aua i kosi na mane iangeni moti lubati vanoa tagna a Satan eigna keda vapara kori havigna. Oti boa aua eigna keda tughuhehe ma a Lod

keda vahavia kori maghavu keda tabiru mai bali fatera na komi tinoni.

⁶ Boi toke ighamu koti titiono tautalunagho kori vido koti lubatia na mane iangeni eigna keda mono haidu duamiu. Ighamu oti adoa ghohi na titiono iaani, “Sina ghathi vidoi isi vamua ke vapotea na falaoa doudolu.” ⁷ Oti soni aua itamiu na isi eigna kotida pukuni jino. Me tutuni ighamu koti jino, eigna a Krai ke thehe bali vamamaluhaghita kori koakoa. Imanea ke vaghagna na komi dathei sip mara Jiu kena vathehera kori Laulahugna na Thovoliungi.* ⁸ Na vunegna a Krai ke thehe bali vamamaluhaghita, ighita katida mono hahali kori puhi ke jino. E boi toke katida leghua mua na komi puhi kati eia i hau, vaghagna na diadikalaragna arahai tavogha, ma na eiagna na komi puhi koakoa. E toke gi keda teo sa fata ke dika kori havida.

⁹ Kori nigua na letasi ku risoa atua itamiu sina maghavu, inau ku veleghamu eigna kotida saghoi mono haidu duadia na komi tinoni kena nere duadia arahai kena boi ara taudia. ¹⁰ Keana inau ku boi veleghamu eigna kotida saghoi mono

* **5:7** Kori Ol Testamen a God ke velera mara Jiu kena mono i Ijip eigna kedana vathehea na komi dathei sip me havula na ghaughabuadia kori hageha eigna nigua na enjel keda boi vathehera ara dathedia mane kena havi nagho kori vido ke thovoliungia a Ijip. Krai ke vaghagna na komi dathei sip irangeni eigna imanea ke thehe eigna a God keda boi vaparara arahai kena voututunia eigna na komi paluhadia. Me vaghagna a God ke vamamaluhara mara Jiu kori dani kena vathehea na komi dathei sip, a Jisas ke thehe eigna keda vamamaluhaghita kori koakoa.

haidu duadia mara bongihehe kena nere duadia arahai kena boi ara taudia, ba kena mamagna, ba kena bilau, ba kena maimanihihia na komi ngunguju. Na vunegna na komi tinoni bongihehe kena mono ivei mi vei kori maramagna, e vahotha puala kotida taveti sanira bali boi mono duadia. ¹¹ Kori vido ku risoa na letasi iangeni i hau, inau ku magnahaghinighamu eigna kotida saghoi mono haidu duadia arahai kena velea kena vaututuni, kari ena nere duadia arahai kena boi ara taudia, ba ena mamagna, ba ena maimanihihia na komi ngunguju, ba ena haghore diadikalara arahai tavogha, ba ena kou memee, ba ena bilau. Oti saghoi mono haidu moti saghoi vanga duadia arahai kena velea kena vaututuni kari ena eia na komi thagi puhi ke dika irangeni.

¹²⁻¹³ Boi nida na agutu ighita kati mono kori kiloau na fateragna na komi tinoni bongihehe, eigna a God vamua keda fatera. Keana ighamu kotida fatera arahai kena mono kori kiloau duamiu kena eia na hahi. Na komi Rioriso ke Tabu kena velea, “Oti vetula au itamiu ahai ke leghua na komi puhi ke dika.”

6

Mara Na Kiloau Kedana Vajinora Na Komi Riurihu Varihotaghidia

¹ Kori vido ighamu koti rihu eigna sa fata duadia arahai tavogha kena vaututuni, ehava gi oti vano tadia mara na fate kena boi vaututunia a God eigna kedana vajinoa. E toke ighamu kotida vano tadia na komi tinoni nigna God eigna

kedana vajinoa vanighamu. ² Ighamu koti adoa ghohi ighita na komi tinoni nigna God, ivughei valiha ighita katida fatera na komi tinoni kori maramagna. Gi kotida fatera na komi tinoni kori maramagna, ehava gi e vahothahaghinighamu na vajinoagna na komi fata ke iso? ³ Oti adoa mua ighita na komi tinoni nigna God katida fatera na komi enjel. Gi katida eia iangeni, ighamu tangomana kotida vajinoa na komi fata kori havimiu kori maramagna. ⁴ Kori vido ighamu koti rihu eigna sa fata kori havimiu, ehava gi oti vano tadia mara na fate kena boi vaututuni? Eigna ighamu koti adoa mara na kiloau kena boi ghaghana bohera. ⁵ Inau ku velea iaani eigna kotida maomamo. Ehava? E teo sikei mane itamiu ke thoathadogha me nabagna na vajinoagna na riurihu varihotaghidia e rua na tinoni kiloau? ⁶ Keana ighamu koti boi vano tadia mara na kiloau. Teo. Itamiu ghamu, sina tinoni kiloau ke hatia a kulagna kiloau tadia mara na fate. Ma na fata ke dika vano mua, ighamu koti eia na puhi iaani naghodia mara na bongihehe!

⁷ Na puhi koti eia bali hatira ara kulamiu kiloau tadia mara na fate kena boi vaututuni ke tateli aua ighamu koti jefe ghohi tagna na hava ke magnahaghinia a God. E toke vamua kotida saghoi eia sa fata tadia sa tinoni kiloau ke eia sa fata ke dika itamiu, ba sa tinoni kiloau ke pilaunighamu bali hatia sa nimiu na fata. ⁸ Keana ighamu koti boi eia na puhi ke toke iangeni. Teo. Ighamu ghehemiu koti pilaunira ara kulamiu kiloau moti eia na komi fata ke dika

itadia.

⁹ Ighamu oti adoa ghohi arahai kena eia na komi puhi ke dika teo kedana haghe kori hughuta nigna God. Oti saghoi vaututunia ahai keda veleghamu ke boi tutuni iangeni. Aarahai kena nere duadia arahai kena boi ara taudia, ma arahai kena maimanihira na komi ngunguju, ma arahai kena ghoho, mi mara mane kena mamagna tadia na komi mane mena nere duadia, ¹⁰ ma arahai kena bilau, ma arahai kena mamagna na komi fata ke sethe, ma arahai kena kou memee, ma arahai kena haghore diadikalara arahai tavogha, ma arahai kena pilaunira na komi tinoni eigna kedana hatia nidia na komi fata, imarea kena eia na komi puhi ke dika iraani teo kedana haghe kori hughuta nigna God. ¹¹ Kori vido ighamu koti boi vaututuni mua, kekeha itamiu koti eia na komi puhi ke dika irangeni. Keana a God ke vararahaghamu tagna na koakoa me eighamu eigna kotida nigna na komi tinoni, me vajinoghamu kori matagna. Nida a God ke eia na komi fata iraani eigna na hava ke eia a Lod Jisas Krais, ma na hava ke eia nigna na Tarunga ke Tabu kori havimiu.

Mara Na Kiloau Kedana Ghaghana Bohea A God Kori Tonodia

¹² Kekeha itamiu koti titiono vaghagna iaani, “E toke ighita katida eia vamua na hava kati toatogha na eiagna.” Keana inau ku veleghamu kekeha fata ku toatogha kuda eia teo keda hatheu kori havigu. Toke inau ku tangomana na eiagna na hava ku toatogha, e boi toke gi keda vunaghi pungusia na havigu sa fata ku eia. ¹³ Moti

titiono mua vaghagna iaani, “Gi na tonoda ke magnahaghinia na vanga, e toke vamua ighita katida ghania na vanga.” Iangeni ke tutuni, kari kori vido ighita katida hatia na tono mathangani i popo, a God keda vagovua na kutu ma na vanga. Keana e boi toke kotida velea e toke vamua ighita katida nere duagna sa tinoni gi na tonoda ke magnahaghinia. A God ke boi heghita na tonoda bali nere duadia arahai kena boi ara tauda, kari e heghita bali agutu vania a Lod Jisas. Na tonoda, a Lod ke vunaghi pungusira. ¹⁴ God keda boi vagovua na tonoda vaghagna keda vagovua na kutuda. Teo. Kori nigna na mana, a God keda vasokara tabirughita kori thehe vaghagna vamua ke vasokara tabirua a Lod.

¹⁵ Ehava? Oti boi adoa na tonomiu ke vaghagna na komi baebasegna na tonogna a Kraisi eigna ighamu koti sikei duagna kori vido koti vaututuni? Me hava? E toke mua inau kuda hatia na tonogu ke vaghagna sina baebasegna na tonogna a Kraisi, mu vatothoa vanao tagna na tonogna na vaivine kikirase? Teo! ¹⁶ Ehava? Oti boi adoa ahai ke vatothoa na tonogna tagna na vaivine kikirase, imanea ke sikei na tono duagna? Iangeni e tutuni eigna na komi Rioriso ke Tabu kena velea, “Kori ghaghanagna a God iroira vaghagna sikei vamua na tinoni.” ¹⁷ Kari ahai ke vatothoa ghehegna tagna a Lod, imanea ke sikei duagna kori havigna.

¹⁸ Inau ku haghore heta vanighamu eigna kotida saghoi nere duadia arahai kena boi ara taumiu. Na komi thagi koakoa taotavogha kena eia na komi tinoni ke boi diadikala na

tonodia. Keana arahai kena nere duadia arahai kena boi ara taudia, ira kena eia na koakoa ke diadikala na tonodia ghehedia. ¹⁹ Ehava? Oti havaghinia nimiu ghohi na Tarunga ke Tabu ke heghamu a God ke mono ikoramui, ma na tonomiu ke vaghagna na vathe ke tabu bali monogna imanea? Na tonomiu boi na nimiu bali eia na komi puhi ke dika. Teo. Na tonomiu na nigna a God, ²⁰ eigna imanea ke volighamu tagna na naghoi fata, na ghaughabuagna a Jisas Krai. Na vunegna iangeni, na komi fata gougovu koti eia kori tonomiu keda tateli aua ighamu koti ghaghana bohea a God.

7

Na Velepui Eigna Na Taulaghi

¹ Ikeagaieni inau kuda haghore tughura na komi huahuati koti huatiu kori letasi koti risoa mai itagua sina maghavu. Ighamu koti huatiu vaghagna iaani, “Ehava? Gi na mane kiloau keda boi nere duagna a taugna, iangeni na puhi keda vatotogo a God?” ² Inau ku veleghamu, na vunegna sethe na tinoni kena nere kilili, e toke mara mane kedana nere duadia ara taudia, ma na koi vaivine kedana nere duadia ara taudia. ³ Kori vido na vaivine ke magnahaghinia na nere duagna a taugna, e boi jino imanea keda vateoa. Mi kori vido na mane ke magnahaghinia na nere duagna a taugna, e boi jino iia keda vateoa. ⁴ Na tonogna na vaivine taulaghi, boi na nigna iia vamua, kari na nigna mua a taugna. Vaghagna vamua iangeni, na tonogna na mane taulaghi, boi na nigna imanea vamua, kari na

nigna mua a taugna. ⁵ Ighamu na komi tamatau, oti saghoi eia mua na puhi vateoagna na nere haidu duadia ara taumiu. Keana gi koroda sakai toatogha koro magnahaghinia koroda tarai tagna a God, e toke vamua gi koroda boi nere haidu kori vido iangeni koro tarai. Kari leghugna iangeni iroghamu koroda ghoi nere haidu, eigna e boi toke gi a Satan keda auaughamu eigna ke vahothahaghinighamu na reireghiagna na tonomiu. ⁶ Na fata ku veleghamu iaani boi na vetula kotida leghua. Kari gi kotida magnahaghinia na leghuagna, oti leghua. ⁷ Inau ku totogo eigna ku boi taulaghi mu mono ghehegu. Mi kori ghaghanagu e toke gi na komi tinoni kiloau gougovu kedana totogo na mono vaghagu inau. Keana a God ke boi heghita ighita gougovu na sonihathavu eigna katida totogo na mono gheheda. A God ke hea sina tinoni kiloau na sonihathavu bali eia sina fata. Me hea na tinoni tavogha na sonihathavu bali eia na fata tavogha.

⁸ Tamiu ighamu ke thehe ghohi ara taumiu, inau ku veleghamu e toke kotida talu mono ghehemiu vaghagu inau ku mono ghehegu. ⁹ Kari gi keda vahothahaghinighamu na sokara pungusiagna na ghaghana bali nere duagna ahai tavogha, e toke ighamu kotida ghoi taulaghi. Eigna na mono taulaghi e toke vano kori mono ghehemiu gi keda heta puala na ghaghanamiu bali nere duagna ahai tavogha.

¹⁰ Tamiu ighamu koti taulaghi, na vetula kuda veleghamu ikeagaieni ke boi mai itagua inau vamua, kari e mai tagna a Lod Jisas. Na vaivine taulaghi keda saghoi sonia a taugna. ¹¹ Keana gi

iia keda sonia, iia keda mono ghehegna me boi ghoi taulaghi. Gi iia keda magnahaghinia keda ghoi taulaghi, iia keda tabiru tagna a taugna ke sonia. Vaghagna iangeni, na mane taulaghi keda saghoi sonia a taugna.

¹² Tamiu ighamu koti taulaghi tadia arahai kena boi vaututuni, na vunegna a Lod Jisas ke boi titiono eigna iaani, inau kuda velehemu na ghaghanagu. Gi ighoe na mane ko vaututuni ko taulaghi tagna na vaivine ke boi vaututuni, kari iia ke sasaa na talu mono taulaghi itamua, o saghoi sonia. ¹³ Vaghagna iangeni, gi ighoe na vaivine ko vaututuni ko taulaghi tagna na mane ke boi vaututuni, kari imanea ke sasaa na talu mono taulaghi itamua, o saghoi sonia. ¹⁴ Inau ku velea iaani eigna ahai ke boi vaututuni, imanea na nigna a God eigna ke taulaghi tagna na tinoni ke vaututuni.* Gi e boi tutuni iaani, ara dathemiu ighamu koti taulaghi tadia arahai kena boi vaututuni, imarea boi nigna a God. Keana na vunegna na hava ku velea ke tutuni, imarea na nigna a God.

¹⁵ Keana gi a taumu ke boi vaututuni ke magnahaghinia na sonighogna, o lubatia eigna keda eia iangeni. Ighoe ko mamaluha ghohi tagna na

* **7:14** Na thaothadoghagna na pukuni ghaghana koragna iaani ke vahotha. Ighita adoa arahai kena vaututunia a Jisas vamua, imarea nigna a God. Na vunegna iangeni, kekeha tinoni kena ghaghana Pol ke velea iaani eigna na tinoni ke vaututuni ke tangomana na hatheagna a taugna eigna keda vaututuni mua. Keana kekeha tinoni kena toatogha na ghaghana koragna, a God keda kaliti toetokera arahai kena boi vaututuni kori vido kena taulaghi tadia arahai kena vaututuni.

taulaghi iangeni. Keana gi koda tangomana na talu mono taulaghi itagna, o eia iangeni eigna a God ke kiloghita eigna katida mono kori soleana duadia na komi tinoni. ¹⁶ E toke koda talu mono taulaghi itagna eigna da ighoe tangomana koda hathea a taumu eigna keda vaututuni.

Ighita Katida Mono Vaghagna Kati Mono Kori Vido A God Ke Kiloghita

¹⁷ Ighamu na komi tinoni kiloau, oti talu mono kori havi koti mono itagna kori vido a God ke kiloghamu, eigna a Lod ke heghamu na havi iangeni. Iaani na hava ku velepuhira na komi tinoni kiloau tadia na komi meleha ku vano. ¹⁸ Gi ighoe ko sogivaughithatha ghohi kori vido a God ke kilogho, o saghoi tughua iangeni. Gi ighoe ko boi sogivaughithatha kori vido a God ke kilogho, o saghoi sogivaughithatha. ¹⁹ Eigna boi na fata ke nagho ighoe koda sogivaughithatha ba teo. Na fata ke nagho, na leghuagna na komi vetula nigna a God vamua.

²⁰ Ighamu gougovu, oti talu mono kori havi koti mono itagna kori vido a God ke kiloghamu. ²¹ Gi ighoe na tinoni seka† kori vido a God ke kilogho, o saghoi toatogha iangeni na fata ke dika. Keana gi keda sasaa na lubati mamaluhaghogha na vunaghimu, o vano mo mono mamaluha. ²² Arahai kena tinoni seka ghohi kori vido a Lod ke kilora, boi toke kedana toatogha iangeni na fata ke

† **7:21** “tinoni seka” Na tinoni ke agutu vania na vunaghi ke tonogna. Na tinoni seka ke boi mamaluha me boi hatia sa rongo eigna nigna na agutu. Na vunaghigna na seka tangomana keda thabuhia ba salemua eigna ke tonogna.

dika, eigna ikeagaieni imarea kena mamaluha kori havidia duagna a Kraiss. Ma arahai kena boi tinoni seka kori vido a Lod ke kilora, boi toke kedana tautalunagho eigna iangeni, eigna ikeagaieni imarea vaghagna na tinoni seka nigna a Kraiss eigna imanea ke vunaghi pungusira. ²³ A God ke volighamu tagna na naghoi fata, na ghaughabuagna a Jisas Kraiss. Imanea ke eia iangeni eigna kotida nigna na komi tinoni. Ma na vunegna iangeni, oti saghoi lubatia ahai tavogha eigna keda vunaghi pungusia na havimiu. ²⁴ Ara kulagu kiloau, oti talu mono kori havi koti mono itagna kori vido a God ke kiloghamu. Ighamu tangomana kotida eia iangeni eigna a God keda mono duamiu.

Na Velepui Eidia Aarahai Kena Boi Taulaghi

²⁵ Ikeagaieni inau kuda haghore tughua nimiu na huahuati eidia arahai kena boi taulaghi. A Lod Jisas ke boi velea na hava kedana eia, keana inau kuda veleghamu na ghaghanagu ghehegu. Na vunegna a Lod ke raroviu me vahiu eigna kuda agutu vania, ighamu tangomana kotida vaututunia na hava kuda veleghamu. ²⁶ Na vunegna na komi tinoni kena vaparaghita ighita kati vaututuni tadia na komi dani iraani, inau ku toatogha ighamu koti boi taulaghi mua, e toke ighamu kotida talu mono ai vamua. ²⁷ Keana gi ighoe sina tinoni ko taulaghi ghohi, o saghoi sonia a taumu. Gi ighoe sina mane ko boi taulaghi mua, o saghoi hiroa ahai eigna koda taulaghi itagna. ²⁸ Keana gi koda taulaghi, ighoe ko boi eia na koakoa. Gi na vaivine mathangani

ke boi taulaghi mua keda taulaghi, iia ke boi eia na koakoa. Sethe na vahotha keda padara arahai kena taulaghi, mu magnahaghinighamu kotida boi papara vaghagna iangeni.

²⁹ Ara kulagu kiloau, inau ku titiono vaghagna iaani, eigna boi hau a Krai keda tabiru mai. Me turughu ikeagaieni boi toke kotida togha vamua na komi fata kori havimiu kori maramagna iaani. Ighamu koti taulaghi, e boi toke gi nimiu na taulaghi na naghoi fata itamiu. ³⁰ Vaghagna mua iangeni, e boi toke gi na dikahehe, ba na totogo, ba nimiu na padarongo keda vaso-toghamu kori eiagna na komi nigna na agutu a God. ³¹ Na komi fata kati eia ma na komi fata kati tonogna kori maramagna iaani, ati saghoi toatogha irangeni na komi naghoi fata, eigna na maramagna kati reghia ikeagaieni, e boi hau me govu.

³² Inau ku bosi magnahaghinia gi keda horuhaihadi na ghaghanamiu eigna sa fata kori havimiu kori maramagna. Mara na mane kena boi taulaghi kena togha hahalia nidia na agutu vania a Lod, ma na hava kedana eia bali vatotogoa. ³³ Kari mara mane kena taulaghi kena togha hahalia na komi fata kori havidia kori maramagna, ma na hava kedana eia bali vatotogora ara taudia. ³⁴ Mara irangeni e rua na ghaghanadia, sikei bali agutu vania a Lod, me sikei bali vatotogora ara taudia. Na fata iaani ke tutuni mua eidia na koi vaivine. Na koi vaivine puhi kena boi taulaghi, ma na koi vaivine mathangani kena boi mono mua duadia sa mane, iira kena togha hahalia nidia na agutu vania a

Lod. Iira kena magnahaghinia kedana mono jino kori tonodia, mi kori ghaghanadia. Keana na koi vaivine kena taulaghi kena togha hahalia na komi fata kori havidia kori maramagna, ma na hava kedana eia bali vatotogora ara taudia.

³⁵ Inau ku velehemu na komi fata iraani eigna ku toatogha keda hatheghamu kori havimiu. Na komi fata iraani boi na komi vetula kotida leghua. Inau ku magnahaghinia vamua kuda hatheghamu eigna kotida mono kori puhi ke jino moti agutu hahali vania a Lod.

³⁶ Gi sina mane ke toatogha ke toke keda taulaghi tagna na vaivine ke paru ghohi itagna eigna na ghaghagna imanea ke heta ghohi bali nere duagna, e toke imanea keda eia vaghagna ke magnahaghinia me taulaghi itagna. Imanea ke boi eia na koakoa. ³⁷ Keana gi sina mane ke heta ghagna eigna keda boi taulaghi tagna na vaivine ke paru ghohi itagna, me tangomana na reireghiagna ghehegna kori koakoa, me teo ahai ke hurua eigna keda boi taulaghi itagna, imanea ke eia na fata ke toke. ³⁸ Ahai ke taulaghi tagna na vaivine ke paru ghohi itagna, imanea ke eia na fata ke toke. Keana ahai ke boi taulaghi tagna na vaivine ke paru ghohi itagna, imanea ke eia na fata ke toke vano.

³⁹ Na vaivine taulaghi keda thangu tagna a taugna me ghiaghilei thehe imanea. Keana leghugna ke thehe imanea, iia tangomana keda ghoi taulaghi tagna sa mane ke magnahaghinia. Kari na mane iangeni keda vaututunia a Lod Jisas. ⁴⁰ Inau ku toatogha na vaivine iangeni keda pukuni totogo gi iia keda boi ghoi taulaghi.

Mu toatogha na Tarunga ke Tabu ke sikei na ghaghanagna duagu.

8

Na Velepui Eigna Na Vanga Kena Havughaghia Itadia Na Komi Ngunguju

¹ Ikeagaieni inau kuda haghore tughua nimiu na huahuati eigna na vanga kena havughaghia itadia na komi ngunguju.* Na fata koti velea iaani e tutuni, “Ighita gougovu e mono nida na thaothadogha.” Keana oti reireghi toetoke ghamu, eigna na thaothadogha ke tangomana na vatautalunaghoagna na tinoni. Kari na dotho ke batua na tinoni eigna keda hathera arahai tavogha. ² Ahai ke toatogha ke pukuni thaothadoghagna na komi fata, imanea ke tateli aua ke boi rae adoa mua sa fata. ³ Keana ahai ke dothovia a God, a God ke ado toetokea imanea.

⁴ Ighamu koti magnahaghinia kotida adoa e toke vamua kotida ghania na vanga kena havughaghia tagna na ngunguju ba teo. Ighita kati adoa na ngunguju boi na fata ke tutuni, mati adoa mua sikei vamua a God ke mono.

⁵ Sethe na fata kena maimanihihia i popo mi thepa na komi tinoni bongihehe, imarea kena kiloragna na ghod ba na vunaghi. ⁶ Keana ighita ati adoa sikei vamua na God ke mono. Imanea a Tamada ke vavuha na komi fata gougovu, mi

* **8:1** “na vanga kena havughaghia itadia na komi ngunguju” I hau mara na bongihehe kena havughaghia na komi fata kaukagu bali maimanihihia na komi ngunguju. Sina vidogna na vinahi, imarea kena pughulia kori olta naghogna na ngunguju, me sina vidogna, imarea kena ghania.

ighita kati havi bali ghaghana bohea. Me sikei vamua na vunaghida ke mono. Imanea a Jisas Krai. Imanea ke hathea a God kori vavuhagna na komi fata gougovu. Ma na havida mathangani ke mai itagna.

⁷ Toke na komi fata iraani ke tutuni, boi na komi tinoni kiloau gougovu kena pukuni thaothadoghagna. Kekeha, kori vido kena mono bongihehe kena maimanihihira hahali na komi ngunguju. Mi ikeagaieni, kori vido imarea kena ghania na vanga mara bongihehe kena havughaghia itadia na komi ngunguju, toke imarea kena boi vaututunia ghohi na ngunguju na fata ke tutuni, kori ghaghanadia vaghagna kena ghohi maimanihihia na komi ngunguju. Ma na vunegna na ghaghanadia ke boi nanaba kori nidia na vaututuni, imarea kena toatogha kena eia na koakoa. ⁸ Kari na hava katida ghania ke boi tangomana na hatheghitagna eigna katida mono haidu toetoke duagna a God. Toke katida ghania ba boi ghania, ighita kati nanaba vamua kori matagna a God.

⁹ Toke keda tutuni iangeni, oti reireghi toetoke ghamu, eigna e boi toke gi na ghaniagna na vanga kena havughaghia itagna na ngunguju keda batura arahai ke boi heta nidia na vaututuni eigna kedana eia na koakoa. ¹⁰ Ighamu koti adoa ghohi na vanga boi na fata ke nagho. Keana gi sa tinoni ke boi heta nigina na vaututuni keda reghigho kori vido ko vanga kori vathe bali maimanihihia na komi ngunguju, iangeni keda vaheta imanea eigna keda eia na hava ke toatogha ke dika. Mi manea keda ghania

na vanga kena havughaghia itadia na komi ngunguju. ¹¹ Kori puhi iangeni, ighoe, kori nimua na thaothadogha, ko diadikala a kulamu kiloau ke boi heta nigna na vaututuni. A Krai ke thehe bali vahavighita ighita gougovu, ma na mane iangeni ke sikei duada ighita. ¹² Kori vido ighoe ko vaheta na ghaghanagna sa kulamu kiloau eigna keda eia sa fata ke toatogha ke boi jino, ighoe ko koakoa pungusia imanea mo koakoa pungusia mua a Krai. ¹³ Na vunegna iangeni, gi na ghaniagna sa vanga keda batua kori koakoa sa kulagu kiloau, na vanga iangeni inau teo kuda ghoi ghania mua. Eigna inau ku bosì magnahaghinia kuda batua kori koakoa sa tinoni kiloua.

9

Pol Ke Tangomana Na Eiagna Na Hava Kena Eia Mara Na Vetula Tavogha

¹ Ighamu koti adoa ghohi inau ku mamaluha na eiagna na komi fata kena eia arahai tavogha. Moti adoa ghohi inau na mane vetula. Moti adoa mua inau ku reghia kori matagu na vunaghida, a Jisas. Ma na nimiu na vaututuni, na sagharogna nigua na agutu vania a Lod. ² Kekeha tinoni kena toatogha inau boi na mane vetula. Keana ighamu oti adoa inau sikei, eigna na agutu ku eia itamiu gi oti hatia na havi mathangani ke tateli aua inau na pukuni mane vetula nigna a Lod.

³ Aarahai kena vlea inau ke boi mono nigua na mana vaghadia mara na vetula tavogha, ikeagaieni inau kuda velera vaghagna iaani. ⁴ E

jino vamua gi inau kuda kaera arahai kena vaututuni eigna kedana hatheu kori vanga. ⁵ Me jino mua gi kuda magnahaghinia na taulaghi tagna na vaivine ke vaututuni mu hatia duagu kori vido ku taveti kilili bali titiono na Rorongo ke Toke. Iangeni ke jino eigna a Pita, ma ara tahigna a Lod Jisas, mi kekeha mara na vetula mua kena eia na puhi iangeni. ⁶ E boi jino gi kedana velea inau ma a Banabas vamua kuruda eia na agutu tavogha bali volia romami na komi fata, kari ena hathera mara na vetula tavogha. ⁷ Vaghagna koti adoa ghohi, e boi jino gi na komi soldia kori ami kedana volia nidia na komi fata ghehedia. Ma ahai ke joua na komi fata kori nigna na gnatha, boi jino gi kedana boi lubatia imanea eigna keda ghania na komi sagharogna. Ma na mane ke reireghi sip, boi jino gi kedana boi lubatia imanea eigna keda poji aua na susudia bali kou.

⁸ Iaani boi na ghaghanagna na tinoni vamua, eigna ke nanaba vamua na hava ke velea na komi vetula nigna a Moses. ⁹ Imarea kena risoa vaghagna iaani tadia na komi vetula nigna a Moses, “Saghoi tari ponotia na livogna na kau kori vido ke taetaveti popogna na komi sagharogna na wit bali ghulitira, keana oti lubatia eigna keda vanga ghagna.” Ehava? Kori ghaghanamiu a God ke togha vamua na kau kori vido ke velea iangeni? ¹⁰ Teo! Imanea ke toghaghami mua ighami kiti agutu vania. Eigna ahai ke jou ma ahai ke ghegheli, romara oro vaututunia koroda kemulia na hava koro sakai agutua. ¹¹ Ighami kiti joua na komi katuragna

na havi ke teo na govugna kori havimiu. Me naba ighamu kotida hatheghami tadia na komi fata kiti magnahaghinia. ¹² Gi keda jino ighamu koti hathera kekeha mara velepuhi tavogha, e jino vano kotida hatheghami eigna ighami kiti pukuni hatheghamu.

Toke keda jino kotida hatheghami, ighami kiti bosu veleghamu kotida eia iangeni. Ighami kiti sasaa kitida papara kori havimami, eigna kiti bosu magnahaghinia sa tinoni kedana toatogha ighami kitida titiono na Rorongo ke Toke eigna a Kraisi itadia gi kedana volighami vamua.

¹³ Ighamu oti adoa ghohi mara na pris kena agutu kori Vathe Tabu, imarea tangomana kedana ghania na vanga kena mai sosoni vania a God na komi tinoni. Ma arahai kena pughulia na komi fata tagna na olta, imarea tangomana kedana ghania na vidogna. ¹⁴ Vaghagna vamua iangeni, a Lod ke velea arahai kena titiono na Rorongo ke Toke, imarea kedana hatia nidia na komi fata tadia arahai kena vaovarongo itadia.

¹⁵ Toke keda jino kuda eia na puhi iangeni, inau ku boi eia. Ma na letasi ku risoa iaani, inau ku boi eia eigna kotida turughu na hatheugna. Inau ku totogo eigna na puhi ku eia. Gi kuda thehe eigna teo ahai ke hatheu, e toke vamua. Eigna inau bosu magnahaghinia teoteoa kedana velea sa tinoni inau ku titiono na Rorongo ke Toke eigna ku magnahaghinia vamua na hatiagna nigua na komi fata. ¹⁶ Gi kuda hatia nigua na komi fata tadia arahai ku hathera kori titionoagna na Rorongo ke Toke, e teo sa vunegna inau kuda totogo eigna na puhi iangeni, eigna a

God ke vahiu me veleu eigna kuda eia na agutu iaani. Gi kuda boi titionoa na Rorongo ke Toke, a God keda fateu me vaparau! ¹⁷ Gi kuda eia na agutu iaani eigna inau ghehegu ku vahia, e jino vamua inau kuda hatia na voligu. Keana na vunegna inau ku boi vahia ghehegu, inau ku eia vamua na agutu a God ke boa itagua. Me boi jino kuda hatia na voligu. ¹⁸ Ma na hava na voligu na? Na voligu, na totogo vamua ke mono itagua kori vido ku titionoa na Rorongo ke Toke mu boi kaea sa fata, toke keda jino kuda eia na puhi iangeni.

¹⁹ Na vunegna ku boi hatia na voligu, teo ahai kori maramagna ke vunaghi pungusiu vaghagna inau nigna na mane seka. Keana inau ku agutu vanira na komi tinoni gougovu vaghagna inau nidia na mane seka. Inau ku eia iaani eigna kuda hatira mai na komi tinoni sethe tagna a Krai. ²⁰ Kori vido inau ku mono duadia mara Jiu, inau ku mono vaghadia mara Jiu eigna kuda hatira mai tagna Krai. Toke inau ku boi mono saragna na komi vetula nidia mara Jiu,* kori vido ku mono duadia mara Jiu kena leghura, inau ku leghua mua nidia na komi vetula eigna kuda tangomana na hatiragna mai tagna a Krai. ²¹ Mi kori vido inau ku mono duadia na komi tinoni kena boi Jiu kena boi mono saragna na komi vetula nidia mara Jiu, inau ku mono vaghadia imarea eigna kuda hatira mai tagna a Krai. Boi

* **9:20** “na komi vetula nidia mara Jiu” Pol ke boi togha salaghe na vetula nigna a Moses, kari na komi vetula tavogha kena leghua mara Jiu. Na komi vetula iraani, vaghagna na sogivaughithatha, ma na komi vetula eigna na vanga, ma na komi dani kena ghaghana bohea mara Jiu.

vaghagna inau ku boi leghua nigna na komi vetula a God, eigna inau ku leghua nigna na velepuhi a Krai. ²² Kori vido ku mono duadia arahai ke lae nidia na vaututuni mena leghua na komi vetula kena agutua na komi tinoni, inau ku mono vaghadia imarea bali hathera eigna keda boi luvu nidia na vaututuni. E tutuni, inau ku mono leghua na puhi monoadia na komi tinoni taotavogha eigna kuda hathera kekeha itadia na hatiagna na havi ke teo na govugna. ²³ Inau ku eia vaghagna iangeni eigna keda rongoragha ivei mi vei na Rorongo ke Toke. Inau ku magnahaghinia kuda sakai hatia na komi fata ke toke ke taluhaghorea na Rorongo ke Toke duadia arahai mua kena vaututuni.

²⁴ Ighamu oti adoa ghohi sethe na tinoni kena raghe kori na raghe veuevuhuhu, keana sikei vamua na tinoni keda hatia na taba. Na vunegna iangeni, vaghagna ahai ke raghe heta bali hatia na taba, ighamu kotida agutu heta kori havimiu duagna Krai bali hatia nimiu na taba. ²⁵ Mara gougovu kena magnahaghinia kedana raghe veuevuhuhu, imarea kedana kaikaliti toetokea na tonodia eigna kedana heta na raghe. Imarea kedana eia iangeni bali hatia na taba keda boi hau me dika. Keana ighita ati agutu heta bali hatia na taba keda mono thovohaliu. ²⁶ Na vunegna iangeni inau ku boi hai raghe kilili vaghagna ahai ke boi adoa ivei keda vano jufu itagna bali hatia na taba. Mu boi eia vaghagna na mane ke laulahu tutupi ke tutupi haihaliu hahali. ²⁷ Inau ku reireghi toetokea na tonogu mu huruagna eigna keda leghua na ghaghanagu.

Inau ku eia iangeni eigna e boi toke gi inau kuda hathera arahai tavogha eigna kedana vaututunia na Rorongu ke Toke mena hatia na tabadia, kari kori vagovugna inau kuda boi hatia na nigua na taba.

10

Saghoi Leghua Na Komi Puhi Ke Dika Kena Leghua Mara I Israel I Hau

¹ Ara kulagu kiloau, inau ku bosu magnahaghinia kotida havaghinia na hava ke padara ara hutuda kori vido kena leghua a Moses mena taveti au i Ijip. Imarea gougovu kena mono saragna na parako a God ke vetula itadia bali batura. Mi marea gougovu kena jufu sethevugna na tahi kori vido a God ke thevua. ² Kori vido imarea kena leghua a Moses saragna na parako mena hathavungia na tahi, vaghagna imarea kena siuvitabu, eigna imarea kena tateli aua kena sasaa na leghuagna a Moses. ³ Ara hutuda gougovu kena ghania na vanga a God ke hera, ⁴ mena kouvia na bea a God ke hera. Na bea iangeni ke vasalala aua kori ghahira a God ke hera bali taveti duadia.* Ma na bea iangeni a Krai. ⁵ Toke a God ke pukuni hathera, sethe itadia kena huhughua, ma a God ke dikatagna itadia. Iangeni na vunegna imarea kena hitaghi

* **10:4** Kori vido na komi tinonidia Israel kena taetaveti kori meleha ke gou, e rua na maghavu a Moses ke thabuhia na ghahira ma na bea ke salala au. Reghia Eksodas 17:1-7; Nambas 20:1-13. Mara Jiu kena vaututunia e rua na titiono iangeni ke tateli aua a God ke hera na komi tinonidia Israel sina ghahira bali taveti duadia kori meleha ke gou.

thehe kilili koragna na meleha ke gou kori vido kena taetaveti itagna koragna rua tutughu na vinogha.

⁶ Na komi fata irangeni ke padara bali vavotughita eigna katida saghoi magnahaghinia na eiagna na komi puhi ke dika vaghagna kena eia ara hutuda i hau. ⁷ Ati saghoi maimanihihia na komi ngunguju vaghagna kekeha itadia kena eia. Na komi Rioriso ke Tabu kena velea vaghagna iaani eidia imarea, “Leghugna kena vanga mena kou, imarea kena sokara hadi mena eia na komi ragi ke dika nidia mara na bongihehe.” ⁸ Mati saghoi nere duadia arahai kena boi ara tauda vaghagna kekeha itadia kena eia. God ke fatera me tutughu tolu na toghai tinoni itadia kena thehe tagna sina dani. ⁹ E boi jino katida eia na komi puhi ke dika bali adoa a Kraisa keda fateghita ba teo. Kekeha ara hutuda kena eia na puhi iangeni, ma God ke vetula na komi poli bali vathehera.† ¹⁰ Mati saghoi velehouhorura arahai kena batughita vaghagna kekeha itadia kena eia tagna a Moses. A God ke vetula nigina na enjel i thehe bali vathehera.‡

¹¹ Na komi fata irangeni ke padara ara hutuda bali velepuhigita. Mena risora horu tadia na komi Rioriso ke Tabu bali vavotughita ighita kati mono tadia na komi vagougovui dani iraani gi e tabiru mai a Jisas. ¹² Na vunegna iangeni, oti reireghi toke ghamu ighamu koti ghaghana koti tangomana na sokara ngasi kori vido ke mai na auau itamiu. Sa fata moti sikili kori

† **10:9** Reghia Nambas 21: 5-6 ‡ **10:10** Reghia Nambas 16:41-49

koakoa. ¹³ Keana oti saghoi havaghinia na komi auau ke mai itamiu, irangeni na komi auau ke ado mai tadia arahai tavogha. Ma a God ke ei hahalia na hava ke taluhaghorea, imanea keda boi lubatia na auau keda heta vano tagna na hava koti tangomana na sokara pungusiagna. Kori vido na auau keda mai itamiu, God keda tuhua vanighamu na hangana kotida leghua eigna kotida sokara ngasi moti boi sikili. ¹⁴ Keana ara kulagu kiloau, a God keda hatheghamu vamua gi kotida saghoi maimanihihia na komi ngunguju.

Saghoi Vajotha Na Maimanihihiagna Na Komi Ngunguju Ma Na Vanga Tabu

¹⁵ Na vunegna ighamu na komi tinoni thaothadogha, oti faefatea ghehemiu na hava kuda veleghamu ikeagaieni. ¹⁶ Kori Vanga Tabu ighita kati veletokea a God eigna na waen kati kouvua. Na kouviagna na waen iangeni, na sakai hatiagna na komi fata ke toke ke mai itada tagna na valuluagna na ghaughabuagna a Krai. Ma na ghaniagna na bred kati viovidoa, na sakai hatiagna na komi fata ke toke ke mai itada tagna na vatheheagna na tonogna a Krai. ¹⁷ Na vunegna ighita kati sakai ghania sikei vamua na bred, toke ighita kati sethe, ighita kati sikei vamua na tono.

¹⁸ Oti togha tabirua na komi tinonidia Israel. Kori vido kena ghania na hava kena havughaghia tagna na olta, imarea kena tateli aua kena sakai maimanihihia a God. ¹⁹ Ehava? Inau ku velea na havughaghi tagna na ngunguju tangomana keda hathea ahai? Mu velea mua na

ngunguju na fata ke tutuni? ²⁰ Teo! E bosì ai! Na havughaghi kena eia na komi tinoni bongihehe, imarea kena eia itadia na komi tidatho, boi a God. Mi inau ku bosì magnahaghinighamu gi kotida mono haidu duadia na komi tidatho. ²¹ E boi jino gi kotida kou tagna na hinao nigna a Lod, kari oti ghoi kou mua tagna na hinao nigna na tidatho. Me boi jino gi kotida ghania na bred kori vangatabu bali vahaihadia a Lod, kari oti ghoi ghania mua na vanga bali vahaihadia na tidatho. ²² Gi kotida ghania na vanga bali vaihaihadia na tidatho, a God keda tahotha eigna ighamu koti boi maimanihihia vamua imanea. Ehava? Gi kotida eia iangeni, ighamu tangomana na sokara pungusiagna na papara a God keda eia itamiu?

²³ Kekeha itamiu koti titiono vaghagna iaani, “Ighita kati mamaluha eigna katida eia vamua na komi fata gougovu kati magnahaghinia.” Keana inau ku veleghamu, kekeha fata kati magnahaghinia na eiagna boi tangomana keda hathera arahai tavogha. ²⁴ Oti saghoi togha na eiagna na hava koti magnahaghinia, kari oti togha na eiagna na hava keda hathera arahai tavogha.

²⁵ E jino vamua kotida ghania na komi fata ke mono kori vathe bali salemua na komi vinahidia na komi fata kaukagu. Moti saghoi huatira ena havughaghia itadia na komi ngunguju ba teo.

²⁶ Na komi vanga gougovu e toke vamua bali vanga eigna na komi Rioriso ke Tabu kena velea vaghagna iaani, “Na maramagna ma na komi fata gougovu ikoragna na nigna a Lod.”

²⁷ Gi sina tinoni bongihehe keda hulaghinigho bali vano vanga duagna, mo magnahaghinia na

vano duagna, o ghania vamua na komi vanga ke hegho. Mo saghoi huatiagna ena havughaghia na vanga iangeni tadia na komi ngunguju ba teo. ²⁸ Keana gi sa tinoni keda velegho, “Na vanga iaani kena havughaghia tadia na komi ngunguju,” o saghoi ghania, eigna e boi toke gi kotida diadikala na ghaghanagna ahai ke velegho. ²⁹ Toke na ghaniagna na vanga iangeni ke toke vamua kori ghaghanamu, o saghoi ghania eigna kori ghaghanagna ahai ke velegho, na ghaniagna e boi toke.

Da kekeha itamiu oti toatogha vaghagna iaani, “Ehava gi kuda boi eia na fata ku adoa ke jino eigna na tinoni tavogha ke toatogha ke dika? ³⁰ Gi inau kuda veletokea a God eigna na vanga, ehava gi kedana haghore diadikalau eigna ku ghania?”

³¹ Oti saghoi toatogha vaghagna iangeni. Keana kori vido koti vanga ba kou ba eia sa fata tavogha, oti eia eigna kedana veletokea a God na komi tinoni. ³² Oti saghoi eia sa fata keda diadikala na ghaghanagna ahai tavogha, toke keda Jiu, ba boi Jiu, ba na tinoni kiloau. ³³ Oti leghua na puhigu eigna inau ku magnahaghinia na hatheragna na komi tinoni tadia na komi fata ku eia. Inau ku bosi togha vamua na hava keda hatheu ghehegu, keana inau ku togha na hava keda hathera arahai tavogha eigna kedana hatia na havi ke teo na govugna.

11

¹ Moti leghua na puhigu vaghagna inau ku leghua na puhigna a Krai.

Na Puhi Maimanihihiagna A God Ke Jino

² Inau ku veletokeghamu eigna koti boi havaghinia na puhi havigu, moti leghua na velepuhi ke tutuni ku velepuhighamu. ³ Kari inau ku magnahaghinighamu gi kotida adoa mua a Krai na vunaghigna na mane, na mane na vunaghigna a taugna, ma a God na vunaghigna a Krai. ⁴ Na vunegna iangeni, gi keda tautafua na ulugna na mane kori vido ke tarai ba titionoa na komi haghore a God ke hea, imanea ke vahouhorua a Krai. ⁵ Keana gi keda boi tautafua na ulugna na vaivine kori vido ke tarai ba titionoa na komi haghore a God ke hea, iia ke vahouhorua a taugna. Na hava ke eia na vaivine iangeni e nanaba vamua gi keda ghothahia na ulugna. ⁶ Gi na vaivine keda boi tautafua na ulugna, e naba iia keda utuhi kudoa na sesehugna. Keana na vunegna na vaivine ke utuhi kudoa na sesehugna ba ghothahia na ulugna keda maomamo, e toke iia keda tautafua na ulugna.

⁷ Keana e boi jino na mane keda tautafua na ulugna kori vido ke tarai, eigna a God ke vavuha na mane eigna keda vaghagna imanea ghehegna. Ma na mane ke tateli aua nigna na mana a God. Keana na vaivine keda tautafua na ulugna eigna iia ke tateli aua nigna na mana na mane.*

* **11:7** Kori vido na komi tinoni kiloau kena haidu bali tarai, imarea kena maimanihihia a God me jino imarea kedana tatelia au vamua nigna na mana. Na vunegna iangeni, e jino mara mane kedana boi tautafua na uludia kori vido kena tarai eigna kena tateli aua nigna na mana a God. Keana na vunegna na koi vaivine kena tateli aua na mana nidia mara mane, e jino gi kedana tautafua na uludia kori vido kena maimanihihia a God.

⁸ Iangeni e tutuni eigna a God ke boi vavuha na mane tagna na vaivine, kari na vaivine tagna na mane. ⁹ Ma a God ke boi vavuha na mane bali hathea na vaivine, kari na vaivine bali hathea na mane. ¹⁰ Na vunegna iangeni, ma na vunegna na komi enjel, na koi vaivine kedana tautafua na uludia. Iangeni na vaughithatha iira kena mono saragna na mana nidia ara taudia.

¹¹ Kori nida na mono haidu duagna a Lod Jisas, ighita boi tangomana katida sokara gheheda. Na vaivine teo keda sokara sania na mane, ma na mane teo keda sokara sania na vaivine.

¹² Iangeni e tutuni eigna leghugna a God ke vavuha na vaivine tagna na mane ke kidi mono, mara mane gougovu kena havi mai tadia na koi vaivine. Kari a God ke vavuhara mara na mane, ma na koi vaivine, ma na komi fata gougovu.

¹³ Ehava na ghaghanamiu? Gi keda boi tautafua na ulugna na vaivine kori vido ke tarai tagna a God, e jino ba teo? ¹⁴ Ighita gougovu kati adoa gi keda talua na sesehugna na mane me teve, iangeni keda vamaomamoa. ¹⁵ Keana ighita kati adoa mua gi keda talua na sesehugna na vaivine me teve, iangeni keda vatoetokelaghagna na dodorogna eigna a God ke hea na sesehugna ke teve bali tautafua na ulugna. ¹⁶ Gi kekeha tinoni itamiu kedana magnahaghinia na rihu haohaghore eigna na puhi iaani, inau kuda velera ighami ma na komi tinoni kiloau tadia na komi meleha tavogha, e teo sa puhi mua ke tavogha kiti leghua kori tarai.

Na Puhi Ke Jino Kori Haidu Bali Eia Na Vanga

Tabu*(Matiu 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)*

¹⁷ Tagna na hava kuda veleghamu ikeagaieni, vahotha puala kuda veletokeghamu eigna teo sa fata ke toke ke au mai tadia na komi nimiu na haidu bali maimanihihia a God. Teo! Na komi nimiu na haidu ke diadikala vamua nimiu na vaututuni. ¹⁸ Ke nagho, inau ku rongovia ighamu koti mono thevurua kori vido koti hathatano haidu bali tarai. Mi inau ku toatogha da kekeha tutuni e mono mua koragna na rorongo iangeni, ¹⁹ eigna kori maramagna iaani na thevurua ke ado mono bali tateli aua ahai ke pukuni leghua a God ma ahai ke piapilau vamua.

²⁰ Kori vido koti haidu bali vanga haidu gi eia na Vanga Tabu, ighamu koti ei hahia eigna koti boi leghua na pukuni puhigna. ²¹ Inau ku adoa iaani e tutuni eigna ku rongovia kekeha itamiu koti ghani saisamia ghamiu na vanga moti boi kemulia itadia arahai tavogha. Na vunegna iangeni, kekeha itamiu kena rofo mi kekeha kena mahu mena memee kori kou. ²² Gi kotida magnahaghinia kotida vanga moti kou ghehemiu, ehava gi oti boi eia kori vathemiu gi oti hathatano haidu? Na puhi koti eia iangeni ke tateli aua ighamu koti boi ghaghana bohea na kiloau nigna a God, moti toatogha e toke vamua kotida vamaomamora na komi tinoni kuma. Na hava kuda veleghamu na? E toke gi inau kuda veletokeghamu? Teo! Inau kuda boi veletokeghamu!

²³ Na velepuhi ku velepuhighamu eigna na Vanga Tabu, inau ku hatia maia tagna a Lod. Kori bongi a Juidas ke peroa a Lod Jisas, a

vaparaghamugna a God ke eia itamiu, imanea ke eia bali vajinoghamu eigna kotida boi hatia na papara hutu imanea keda eia tadia na komi tinoni kena boi voututuni.

³³ Ara kulagu kiloau, inau ku veleghamu na komi fata iraani eigna ku magnahaghinighamu gougovu kotida kidi hathatano haidu, gi oti vanga haidu moti eia na Vanga Tabu. ³⁴ Gi ahai itamiu keda rofo, imanea keda kidi vanga kori vathegna. Gi keda ai, a God keda boi vaparaghamu eigna na komi haidu koti eia.

Kekeha fata tavogha, boi tangomana kuda vajinoghamu ikeagaieni. Inau kuda eia kori vido kuda atu itamiu.

12

Na Tarunga ke Tabu Ke Heghita Soasopa Sonihathavu

¹ Ara kulagu kiloau, inau ku magnahaghinia kotida adoa toetokea na hava ke tutuni eigna na komi sonihathavu ke heghita na Tarunga ke Tabu. ² Ighamu koti adoa kori vido koti talu bongihehe mua, imarea kena batu hahi ghamu moti maimanihihia na komi ngunguju kena boi tangomana na haohaghore. ³ Mu magnahaghinighamu kotida adoa gi na Tarunga ke Tabu nigna a God keda batua sina tinoni, imanea teo keda haghore diadikala a Jisas. Me teo ahai ke tangomana na tuturi auagna a Lod Jisas na

vunaghigna, gi keda boi batua na Tarunga ke Tabu.*

⁴ Na komi sonihathavu e taotavogha, kari e mai gougovu tagna sikei vamua na Tarunga ke Tabu. ⁵ Na komi agutu koragna na kiloau ena taotavogha, kari ighita gougovu kati agutu vania sikei vamua na nida a Lod. ⁶ Nida na komi agutu ighita na komi tinoni kiloau, na sagharodia ke taotavogha, kari sikei vamua a God ke agutu itada ghita gougovu tadia na komi agutu kati eia vania.

⁷ Na Tarunga ke Tabu ke heghita soasopa sonihathavu eigna katida hathera na komi tinoni kiloau. ⁸ Na Tarunga ke Tabu ke hera kekeha tinoni na sonihathavu bali titiono kori thaothadogha ke mai tagna a God, mi kekeha na sonihathavu bali adoa na hava ke boi adoa ahai tavogha. ⁹ Me sikei vamua na Tarunga ke Tabu iangeni ke hera kekeha tinoni na vaututuni ke heta puala, mi kekeha na sonihathavu bali vatoke tabirura arahai kena vahaghi. ¹⁰ Imanea ke hera kekeha na sonihathavu bali eia na komi reghithehe, mi kekeha na sonihathavu bali titionoa na haghore ke hera a God. Kekeha, na Tarunga ke Tabu ke hera na sonihathavu bali adoa na haghore ke tuturi aua sa tinoni ke mai tagna a God ba teo. Mi kekeha, imanea ke

* **12:3** Kori vido mara i Korin kena maimanihihia na komi ngunguju i hau, da imarea kena titiono kori haghore tavogha kori nidia na mana na komi tidatho. Pol ke magnahaghinira eigna kedana adoa na haohaghore tadia na komi haghore tavogha ke boi tateli aua na Tarunga ke Tabu ke mono duadia, keana na titonoagna na komi haghore ke vahaihadia a Jisas ke tateli aua na Tarunga ke Tabu ke mono duadia.

hera na sonihathavu bali haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha, mi tadia kekeha, na sonihathavu bali unuhia na ghaghana koragna na komi haghore ke taotavogha irangeni. ¹¹ Na komi sonihathavu gougovu iraani, sikei vamua na Tarunga ke Tabu ke heghita soasopa, leghuagna nigna na vanohehe.

Ighita Na Komi Viovidogna Sikei Vamua Na Tono, E Toke Gi Katida Sakai Agutu Haidu

¹² Toke na tono ke sethe na viovidogna, sikei vamua na tono. Vaghagna vamua iangeni ighita na tonogna a Kraisi. ¹³ Kekeha itada kena Jiu, kekeha kena boi Jiu, kekeha kena tinoni seka, mi kekeha kena mamaluha. Keana ighita gougovu kati siuvitabu tagna sikei vamua na Tarunga ke Tabu eigna katida mono kori sikei vamua na tono. Ma a God ke heghita ighita gougovu sikei vamua na Tarunga ke Tabu iangeni eigna keda mono kori havida.

¹⁴ E tutuni na tono ke sethe na viovidogna me boi sikei vamua. ¹⁵ Da na nae keda velea, “Na vunegna inau ku boi na lima, inau ku boi na vidogna na tono.” Toke keda velea iangeni, na nae ke totho vamua tagna na tono. ¹⁶ Da na kuli keda velea, “Na vunegna inau ku boi na mata, inau ku boi na vidogna na tono.” Toke keda velea iangeni, na kuli ke totho vamua tagna na tono. ¹⁷ Gi na tono doudolu na mata vamua, e boi tangomana na vaovarongo. Gi na tono doudolu na kuli vamua, e boi tangomana na hihighini. ¹⁸ Keana e bosi ai, eigna a God ke boa na komi viovidogna na tono tagna kena mono leghuagna

nigna na vanohehe. ¹⁹ Boi na pukuni tono keda nanaba vamua na komi viovidogna. ²⁰ Keana na hava ke tututuni, sethe na viovidogna tagna sikei vamua na tono.

²¹ Na mata teo keda veleagna na lima, “Inau ku bosu magnahaghinia nimua na haehathe.” Ma na ulu teo keda veleagna e rua na nae, “Romiu na haehathe, inau ku bosu magnahaghinia.” ²² Vahotha kedana velea iangeni, eigna na komi viovidogna na tono kati toatogha kena lae, irangeni na komi naghoi viovidogna. ²³ Ma na komi viovidogna na tono kati toatogha ke boi nagho, irangeni na komi viovidogna ighita kati kaikaliti toetokera. Ma na komi viovidogna kati maomamo nida itadia, irangeni na komi viovidogna kati ado pipisi polora. ²⁴ Keana na komi viovidogna kati boi maomamo itadia, irangeni ighita kati boi togha na poloragna. Kori vido a God ke boa haidua na komi viovidogna na tonoda, imanea ke hera na komi naghoi agutu itadia na komi viovidogna kati maomamo itadia. ²⁵ Imanea ke eia iangeni eigna na komi viovidogna na tonoda kedana sakai agutu haidu, mena kaliti toetokera na komi viovidogna ke taotavogha. ²⁶ Gi sina vidogna na tono keda papara, na komi viovidogna gougovu kedana papara duagna. Gi kedana vahaihadia sina vidogna na tono, na komi viovidogna na tono kedana totego duagna.

²⁷ Ighamu gougovu na tonogna a Kraisi, me siesikei itamiu na viovidogna na tonogna imanea. ²⁸ God ke heghita soasopa na agutu katida eia kori kiloau. Iraani kekeha agutu

ke heghita: Ke nagho, mara na vetula. Varu-
 agna, arahai kena titionoa na haghore a God
 ke hera. Vatolugna, mara na velepuhi. Govu,
 gi arahai a God ke hera na mana bali eia na
 komi reghithehe, ma arahai kena tangomana
 na vatoke tabiruragna arahai kena vahaghi, ma
 arahai kena hathera na komi tinoni kena papara
 kori havidia, ma arahai kena thaothadogha kori
 reireghiagna na kiloau, ma arahai kena hao-
 haghore tadia na komi haghore ke taotavogha.
²⁹ Ehava? Ighita gougovu mara na vetula? Ba
 ighita gouhovu katida titionoa na haghore a
 God ke heghita, ba velepuhira na komi tinoni,
 ba eia na komi reghithehe? Teo! ³⁰ Ehava?
 Ighita gougovu katida vatoke tabirura arahai
 kena vahaghi, ba haohaghore tadia na komi
 haghore ke taotavogha, ba unuhia na ghaghana
 koragna na komi haghore ke taotavogha? ³¹ Teo!
 Siesikei itada boi tanomana katida hatia na komi
 sonihathavu gougovu, kari e toke kotida magna-
 haghinia na hatiagna na komi sonihathavu ke
 pukuni hathera arahai tavogha.

Keana ikeagaieni inau kuda titiono vanighamu
 eigna na puhi ke toke vano tadia na komi
 sonihathavu.

13

Na Dotho Na Fata Ke Nagho Vano

¹ Gi inau kuda haohaghore tadia na komi
 haghore ke taotavogha kori maramagna ma na
 haghoredia na komi enjel, kari teo na dotho
 itagua, na haghoregu keda vaghagna na koko
 kena hai kidolia ba na tavuli kena hai ifua. ² Gi

kuda mono nigua na sonihathavu bali titionoa na haghore ke heu a God, mu thaothadoghagna na komi fata a God ke boi tateli aua, mu adoa na komi fata gougovu, ma na nigua na vaututuni ke heta puala nabagna na riuagna na suasupa, kari teo na dotho itagua, inau na hai tinoni vavaha vamua. ³ Gi kuda hera na komi tinoni kuma nigua na komi fata, mu lubatia na tonogu tadia nigua na komi thevuioka eigna kedana pughuli vatheheu kori joto, kari e teo na dotho itagua, inau kuda boi hatia sa fata ke toke.

⁴ Ahai ke mono na dotho itagna, imanea ke taluleghu me eia na komi fata ke toke vanira arahai tavogha. Imanea ke boi tahotha, me boi tautalunagho, me boi titiono vahaihadia ghehegna. ⁵ Ahai ke mono na dotho itagna ke boi vamaomamora arahai tavogha, me boi togha imanea ghehegna vamua, me boi saisami na dikatagna, me boi togha hahalia na komi hahi arahai tavogha kena eia itagna. ⁶ Ahai ke mono na dotho itagna, imanea ke boi totogo eigna na komi fata ke dika, kari e totogo eigna na komi fata ke tutuni. ⁷ Imanea ke ghathapaku kori vido ke pada na papara, me vaututunia hahali a God. Mi manea ke vaututunia a God keda eia na hava ke taluhaghorea, me sokara ngasi hahali.

⁸ Na dotho teo keda govu. Keana na sonihathavu bali titionoa na haghore ke mai tagna a God keda govu. Ma na sonihathavu bali haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha, ma na sonihathavu bali adoa na hava ke boi adoa ahai tavogha, irangeni keda govu mua. ⁹ Ikeagaieni ighita kati adoa na ghathi

vidogna vamua na komi fata gougovu, ma na sonihathavu bali titionoa na haghore ke mai tagna a God ke tateli aua na ghati vidogna iso vamua na komi ghaghanagna. ¹⁰ Kori vido na vagougovui maghavu keda mai, na komi sonihathavu irangeni keda govu. ¹¹ Kori vido garigu, nigua na haohaghore, ma na nigua na thaothadogha ke vaghagna na gari. Keana kori vido inau ku hutu hadi, inau ku vagovua na komi puhigna na gari. ¹² Ikeagaieni, nida na thaothadogha eigna a God ke boi rae hutu. Vaghagna ighita kati reghia na totoghalegna imanea kori tiro ke boi pukuni raraha. Keana ivughei valiha ighita katida reghia mati thaothadoghagna na komi fata gougovu kori matada gheheda. Kori vido iangeni, ighita katida pukuni ado toetokea a God vaghagna vamua imanea ke adoghita.

¹³ Tolu na puhi keda talu mono thovohaliu: na vaututuni, na rouronu tagna na komi fata ke toke a God keda heghita, ma na dotho. Kari na naghoi fata itadia, na dotho.

14

Na Sonihathavu Bali Haohaghore Tadia Na Komi Haghore Ke Taotavogha, Boi Na Naghoi Sonihathavu

¹ Oti leghua hahalia na puhi dotho moti mag-nahaghinia na hatiragna na komi sonihathavu nigua na Tarunga ke Tabu, haluhadi na sonihathavu bali titionoa na haghore ke mai tagna a God. ² Inau ku velea iaani eigna ahai ke haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha,

imanea ke haohaghore tagna a God vamua, boi tadia na komi tinoni. Imanea ke haohaghore kori nigna na mana na Tarunga ke Tabu, keana teo ahai ke thaothadoghagna na haghoregna. Na ghaghana koragna na hava ke velea ke talu mono polo mua. ³ Keana ahai ke titiono na haghore a God ke hea, imanea ke titiono vanira na komi tinoni me vaheta nidia na vaututuni. Mi manea ke vaheta mua na ghaghanadia me vasulara. ⁴ Ahai ke haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha, imanea ke vaheta nigna na vaututuni ghehegna. Kari ahai ke titiono na haghore a God ke hea, imanea ke vaheta nidia na vaututuni na komi tinoni kiloau gougovu. ⁵ Gi ighamu gougovu kotida tangomana na haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha, inau kuda totogo. Keana inau kuda totogo hutu vano mua gi ighamu gougovu kotida tangomana na titionoagna na haghore ke mai tagna a God. Eigna ahai ke titiono na haghore a God ke hea, imanea ke hathera na komi tinoni kiloau, kari ahai ke haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha, imanea ke boi hathera. Keana, gi keda mono sa tinoni bali unuhia na ghaghana koragna na komi haghore ke taotavogha, imanea keda hathera mua na komi tinoni kiloau.

⁶ Ara kulagu kiloau, gi inau kuda mai mu haohaghore itamiu tadia na komi haghore ke taotavogha, iangeni keda boi hatheghamu. Keana gi kuda mai mu titiono vanighamu na hava a God ke tatelia vaniu, ba hatheghamu eigna kotida thaothadoghagna kekeha fata koti boi adoa mua, ba titiono itamiu na haghore a God ke heu, ba

velepuhighamu kekeha velepuhi, iangeni keda pukuni hatheghamu. ⁷ Vaghagna vamua iangeni na komi fata vaghagna na ifu ma na kodili ke teo sa havi itadia. Gi na tinoni keda hai iuifu kilili vamua, teo katida adoa na sale ke iuifu leghua. ⁸ Gi na mane bali ifu tavuli keda boi ifua heta, teo ahai keda kaikaliti bali rihu. ⁹ Vaghagna vamua iangeni tamiu ighamu. Gi kotida haohaghore tadia na komi tinoni kori haohaghore kena boi adoa, imarea teo kedana thaothadoghagna na hava koti velera moti hai titiono nimiu vamua. ¹⁰ Kori maramagna iaani sethe na haghore ke taotavogha. Mi tadia arahai kena haohaghore tagna sina haghore vamua, na haghore iangeni ke mono na ghaghana ikoragna. ¹¹ Keana gi sina tinoni keda titiono vaniu kori haghore ku boi adoa, roghami kuruda veidodorovighi vaghagna e rua na tinoni eidia e rua na moumolu tavogha. ¹² Na vunegna ighamu koti pukuni magnahagh-inia na hatiragna na komi sonihathavu nigina na Tarunga ke Tabu, oti hatia na hetamiu na hatiragna na komi sonihathavu keda pukuni vaheta nidia na vaututuni na komi tinoni kiloau.

¹³ Na vunegna iangeni, ahai keda haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha, imanea keda tarai kaea a God eigna keda hea na sonihathavu bali unuhia na ghaghana koragna na hava ke velea. ¹⁴ Kori vido ku tarai tagna a God kori haghore ke taotavogha, na tarungaghu ke tarai, kari na ghaghanagu ke boi leghua. ¹⁵ Na vunegna ke ai, na hava kuda eia na? Inau kuda tarai kori tarungagu kori haghore ke taotavogha, kari inau kuda tarai mua kori haghore ku adoa

ma na ghaghanagu ke tangomana na leghuagna. Mi nau kuda sale vania a God kori tarungagu kori haghore ke taotavogha, kari inau kuda sale mua kori haghore ku adoa. ¹⁶ Gi koda veletokea a God kori haghore taotavogha ke hegho na Tarunga ke Tabu, arahai kena maimanihihia a God duamu boi tangomana kedana velea “Amen,” eigna imarea kena boi thaothadoghagna na hava ko velea. ¹⁷ Toke na veletokeagna a God ko eia ke toke puala, e boi hathera arahai kena mono duamu.

¹⁸ Inau ku veletokea a God eigna sethe na maghavu inau ku haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha, kari ighamu boi sethe na maghavu koti eia. ¹⁹ Keana kori vido ku tarai duadia na komi tinoni kiloau, gi kuda velepuhira tagna e lima vamua na haghore kena thaothadoghagna, iangeni keda toke vano tagna na vele auagna salaghe na toghai haghore kori haghore ke taotavogha.

²⁰ Ara kulagu, kori ghaghanamiu, oti saghoi vaghadia na komi gari. Teo. Kori ghaghanamiu oti vaghadia na komi tinoni puhi. Keana kori eiagna na komi fata ke dika, e toke ighamu kotida vaghadia na komi meomeo. ²¹ Kori vido a God ke dikatagna itadia na komi tinonidia Israel, imanea ke titiono vaghagna iaani tadia na komi Rioriso ke Tabu,

“Inau kuda vetulara arahai tavogha kena haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha
eigna kedana titiono na haghoregu itadia.

Keda ai huju, nigua na komi tinoni kedana bosi magnahaghinia na rongoviagna na haghoregu.”

²² Tagna iaani kati reghia na sonihathavu bali haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha, boi na vaughithatha tadia arahai kena vaututuni, keana na vaughithatha tadia arahai kena boi vaututuni eigna kedana adoa a God ke boi totogo eidia. Ma na sonihathavu bali titiono na haghore ke mai tagna a God, boi na vaughithatha tadia arahai kena boi vaututuni, keana na vaughithatha tadia arahai kena vaututuni eigna kedana adoa a God ke totogo eidia. ²³ Gi ighamu na komi tinoni kiloau kotida sakai haidu moti haohaghore gougovu tadia na komi haghore ke taotavogha, kari kekeha tinoni kena boi thaothadoghagna na velepuhi eigna a Krai, ba kekeha tinoni bongihehe kedana haghe mai, kori vido kena rongovighamu imarea kedana ghaghana ighamu koti mee. ²⁴ Keana gi kedana haghe mai kori vido ighamu gougovu koti titiono na haghore a God ke heghamu, na komi fata koti titiono keda tateli vanira imarea na tinoni koakoa. Na komi fata kena rongovia keda tateli vanira mua a God keda fatera, ²⁵ ma na komi fata ke dika ke mono polo kori havidia keda tate au. Gi imarea kedana torongaghi tuturu horu mena maimanihihia a God. Mi marea kedana titiono aua vaghagna iaani, “E tutuni a God ke mono duamiu eeni!”

Na Puhi Ke Jino Kori Tarai

²⁶ Ara kulagu kiloau, na hava ku toatogha eidia na komi fata irangeni ke vaghagna iaani. Kori vido ighamu koti sakai haidu bali tarai, e toke gi kotida eia na komi fata iraani: na sale, ma na velepuhi, ma na vele auagna na hava a God ke tateli aua, ma na haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha, ma na unuhiagna na ghaghana koragna na komi haghore ke taotavogha irangeni. Na komi fata iraani, ighamu kotida eia bali vaheta nidia na vaututuni na komi tinoni kiloau. ²⁷ E rua be tolu na tinoni vamua kedana haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha. Keana imarea kedana saghoi sakai haohaghore. Me sina tinoni keda unuhia na ghaghana koragna na hava kena velea. ²⁸ Gi keda boi mono sa tinoni bali unuhia na ghaghana koragna, ahai ke haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha keda mono bughoro vamua kori haidu. Imanea keda haohaghore itagna a God vamua bali hathea ghehegna.

²⁹ Rua be tolu na tinoni vamua kedana titiono na haghore ke hera a God, ma arahai kena vaovarongo itadia kedana faefatea eigna kedana adoa na haghore iangeni ke mai tagna a God ba teo. ³⁰ Kori vido sina tinoni ke titiono na haghore a God keda hea, kari a God ke hea na haghore tagna sina tinoni tavogha ke nohe ngeneni, ahai ke kidi titiono keda soto. ³¹ Kori puhi iaani, ighamu siesikei kotida titiono na haghore ke heghamu a God eigna ighamu gougovu kotida hatia na velepuhi, moti heta vano mua kori nimiu na vaututuni. ³² Aarahai kena hatia na sonihathavu bali titiono na haghore a God ke

hera, imarea tangomana kedana vasatora ghehedia kori vido ahai tavogha ke magnahaghinia na titiono. ³³ Ighamu kotida leghua na komi fata iraani, eigna a God ke bosu magnahaghinighita katida hai eiada kililia na komi fata kori kiloau. Teo. Imanea ke magnahagnighita katida mono haidu toetoke. Iaani na puhi kedana eia na komi tinoni kiloau tadia na komi meleha gougovu.

³⁴ Kori vido ighamu koti haidu bali tarai, na koi vaivine kedana mono bughoro. E boi jino iira kedana haohaghore. Iira kedana mono sasaradia ara taudia vaghagna na komi vetula nigna a Moses kena velea. ³⁵ Gi kedana magnahaghinia na adoagna sa fata, iira kedana huatira ara taudia kori vido kedana tabiru kori vathedia, eigna e boi jino gi kedana haohaghore kori vido na komi tinoni kiloau kena sakai tarai.

³⁶ Na vunegna ighamu koti boi sikei na ghaghanamiu duagu, inau ku huatighamu vaghagna iaani. Ehava? Kori ghaghanamiu na Rorongo ke Toke nigna God ke turughu mai itamiu, ba e jufu mai itamiu vamua? E bosu ai! ³⁷ Ahai itamiu ke ghaghana imanea na tinoni bali titiono na haghore ke mai tagna a God, ba e hatia na sonihathavu nigna na Tarunga ke Tabu, e toke imanea keda adoa na komi fata ku risoa atu itamiu, irangeni na komi vetula ke mai tagna a Lod Jisas. ³⁸ Gi imanea keda boi magnahaghinia na rongoviagna na haghore iaani, ighamu huju oti saghoi vaovarongo tagna na hava ke velea.

³⁹ Ara kulagu kiloau, oti hatia na hetamiu na hatiagna na sonihathavu bali titiono na

haghore ke mai tagna a God. Kari oti saghoi lutira na komi tinoni na haohaghore tadia na komi haghore ke taotavogha. ⁴⁰ Keana na komi fata gougovu koti eia kori nimiu na haidu bali tarai, oti eia kori puhi ke jino moti leghua na vetulagna.

15

A Jisas Krai Ke Sokara Tabiru Kori Thehe

¹ Ara kulagu kiloau, inau ku magnahaghinia kuda ghoi veleghamu ghua na Rorongo ke Toke ku kidi titionoa ghohi itamiu. Ighamu koti vaututunia na Rorongo ke Toke iangeni, ma na nimiu na vaututuni ke sokara ngasi popogna. ² Ma na Rorongo ke Toke iangeni ku titionoa vanighamu, na fata ke vahavighamu, gi kotida vaututunia hahali. Keana gi kotida boi vaututunia hahali, nimiu na vaututuni e teo sa vunegna.

³ Inau ku titiono vanighamu na komi naghoi velepuhi ku hatia iraani: A Krai ke thehe eigna na paluhada vaghagna vamua kena risoa mara na profet tadia na komi Rioriso ke Tabu. ⁴ Imarea kena gilua, mi kori vatolugna na dani a God ke vasokara tabirua kori thehe vaghagna kena risoa tadia na komi Rioriso ke Tabu. ⁵ Imanea ke tate vania a Pita, gi tadia mara salaghe rua na mane vetula. ⁶ Leghugna iangeni, imanea ke tate mua tadia e lima na hathangatu tomaghai tinoni kena vaututuni kori vido kena mono haidu. Sethe itadia kena talu havi mua, kari kekeha itadia kena thehe ghohi. ⁷ Gi a Jisas ke tate vania a Jemes, mi leghugna iangeni tadia mara na vetula gougovu.

⁸ Vagovugna, imanea ke tate vaniu inau. Iangeni e jino eigna inau vaghagna na meomeo ke boi kasa mua na danigna me havi. ⁹ Inau ku velea iangeni eigna mara na vetula gougovu kena nagho vano itagua. Ma na vunegna inau ku vaparara na komi tinoni kiloau nigna a God, inau ke boi nabagu na komi tinoni kedana kilougna na mane vetula. ¹⁰ Keana inau sina mane vetula eigna vamua nigna na dotho a God vaniu ke hutu puala. Ma na nigna na dotho vaniu ke mono na sagharogna, eigna inau ku agutu heta vano tadia mara na vetula gougovu. Kari inau ku boi agutu kori nigua na heta ghehegu. Teo. Nigna na sonihathavu a God ke hatheu kori nigua na agutu vania. ¹¹ Boi na fata hutu inau ba mara na vetula tavogha kena eia na agutu iaani, eigna ighami gougovu kiti titiono a sikei vamua na Rorongo ke Toke. Me iangeni na rorongo koti vaututunia.

A God Keda Vasokara Tabirughita Ighita Kati Vaututuni

¹² Na vunegna ighamu koti vaututunia nimami na titiono eigna na sokara tabiruagna a Krai kori thehe, ehava gi kekeha itamiu koti velea arahai kena thehe kedana boi sokara tabiru? ¹³ Gi e tutuni arahai kena thehe kedana boi sokara tabiru, a Krai ke boi sokara tabiru ghohi kori thehe. ¹⁴ Gi e tutuni a Krai ke boi sokara tabiru kori thehe, nimami na titiono ma nimiu na vaututuni e teo sa vunegna. ¹⁵ Me keda tutuni iangeni, ighami kiti pilaunighamu eigna a God, eigna kiti velea ke tutuni imanea ke vasokara tabirua a Krai kori thehe. Keana gi keda tutuni arahai kena thehe kedana boi sokara tabiru, a

Krais ke boi havi tabiru ghohi kori thehe. ¹⁶ Hee, gi keda tutuni arahai kena thehe kedana boi sokara tabiru, a God ke boi vasokara tabirua ghohi a Krais. ¹⁷ Gi e tutuni a God ke boi vasokara tabirua a Krais, nimiu na vaututuni ke teo sa vunegna, ma a God ke boi talutavogha na komi pulahamiu. ¹⁸ Gi keda tutuni iangeni, arahai kena vaututuni kena thehe ghohi, imarea kena vano ghohi kori meleha papara. ¹⁹ Gi nida na vaututuni tagna a Krais ke tangomana keda hatheghita kori havida kori maramagna vamua, e naba imarea kedana rarovighita vano mua tadia na komi tinoni gougovu kori maramagna.

²⁰ Keana e boi ai! Na hava ke tutuni, a Krais ke sokara tabiru ghohi kori thehe. A God ke kidi vasokara tabirua imanea, ma na sokara tabiruagna imanea ke tatelia vanighita a God keda vasokara tabirura mua arahai kena thehe ghohi. ²¹ Na vunegna sina mane, a Adam, ke hati maia na thehe kori maramagna, sina mane ke hati maia mua na sokara tabiru kori thehe. ²² Ighita gougovu katida thehe eigna ighita na vinahuhugna a Adam. Keana arahai gougovu kena vaututunia a Krais, imarea kedana sokara tabiru kori thehe. ²³ Kari e mono na maghavu imarea kedana sokara tabiru kori thehe. A Krais ke kidi sokara tabiru, mi kori vido imanea keda tabiru mai, nigna na komi tinoni gougovu kedana sokara tabiru. ²⁴ Govu, gi na vagovugna na maramagna keda jufu mai. Kori vido iangeni a Krais keda rihura me heta pungusira na komi tidatho ma na nigna na komi thevuioka gougovu. Gi imanea keda hea tabiru na mana tagna a God na Mama eigna keda ghoi vunaghi pungusira

na komi fata gougovu. ²⁵ Keana a Krais keda vunaghi pungusira na komi fata me jufu na maghavu keda heta pungusira gougovu nigna na komi thevuioka.

²⁶ Ma na vagovui thevuioka imanea keda diadikala, na thehe. ²⁷ A Krais ke tangomana na eiagna iangeni eigna na komi Rioriso ke Tabu kena velea, “A God ke hea imanea na mana eigna keda vunaghi pungusia na komi fata gougovu.” Toke keda ai, ighita kati adoa a Krais keda boi vunaghi pungusia a God, eigna imanea ghehegna ke hea na mana a Krais. ²⁸ Kori vido keda vunaghi pungusia na komi fata gougovu a Dathegna a God, imanea keda talua horua ghehegna saragna na mana nigna a God ke hea na mana eigna keda vunaghi pungusia na komi fata gougovu. Krais keda eia iangeni eigna a God keda vunaghi pungusia na komi fata gougovu.

²⁹ Gi keda boi tutuni arahai kena thehe ghohi kedana sokara tabiru, ehava gi kekeha tinoni kena siuvitabu kori huhuludia arahai kena thehe ghohi?* E teo sa vunegna imarea kedana siuvitabu kori huhuludia gi kedana boi sokara tabiru. ³⁰ Gi keda boi tutuni na sokara tabiru, teo kitida sasaa leuleghu maghavu kitida thehe

* **15:29** “kekeha tinoni kena siuvitabu kori huhuludia arahai kena thehe ghohi.” E vahothe puala na adoagna na pukuni ghaghana koragna iaani. Teo sa rioriso kori na Buka Tabu ke velea iaani na puhi kedana eia na komi tinoni kiloau, mi ghita boi adoa eigna sa tinoni kiloau kena eia na puhi iaani leghugna ke mono a Pol. Na hava kati adoa vamua, a Pol ke titionoia iaani bali tateli aua imarea kena eia na puhi iaani, imarea kena vaututunia a God keda vasokara tabirura arahai kena thehe.

kori vido kiti titionoa na Rorongo ke Toke. ³¹ Ara kulagu, leuleghu dani inau ku sokara pungusia na thehe! Iangeni e tutuni! Gi keda boi tutuni, e boi tutuni mua inau ku tautalunagho eimiu eigna na nimiu na mono haidu duagna nida a Lod Jisas Krai. ³² Gi e boi tutuni arahai kena thehe kedana sokara tabiru, teo sa fata ke toke keda au mai tagna nigua na sokara pungusiragna na komi tinoni i Efesus kena vaghagna na komi aku ke asi eigna kena magnahaghinia na diadikalaugna. Gi keda boi tutuni na sokara tabiru kori thehe, da e toke vamua ighita katida leghua na haghore iaani, “Ati vanga thauthavu mati kou, eigna ivughei ighita katida thehe.”

³³ Oti saghoi lubatia ahai eigna keda pilau-nighamu eigna na sokara tabiru kori thehe. Oti saghoi havaghinia na komi haghore iraani, “Na mono haidu duadia arahai kena dika na puhidia ke ado diadikala na puhigna ahai ke jino.” ³⁴ Oti tabiru kori ghaghana ke jino moti saghoi eia mua na koakoa. Kekeha itamiu oti boi adoa a God, me naba ighamu kotida maomamo eigna iangeni.

Ighita Katida Sokara Tabiru Kori Tono Mathangani

³⁵ Kekeha itamiu koti huahuati vaghagna iaani, “Ehava gi arahai kena thehe ghohi kedana sokara tabiru? Gi e tutuni imarea kedana sokara tabiru, na thagi tono hava na tonodia na?” ³⁶ Oti hahi! Oti togha vamua na katura eigna kotida adoa. Na katura koti joua keda kidi thehe. Govu, gi e tangomana na kotu hadi. ³⁷ Ma na katura koti joua, na katura vamua. Kori vido koti joua na katuragna na saau ba na katura tavogha, e teo

mua sa tonogna keda kotu hadi. ³⁸ Keana kori vido ke kotu hadi, a God ke hea na katura iangeni na tonogna ke magnahaghinia keda mono itagna. Ma God ke hea na komi thagi katura soasopa tonodia.

³⁹ Vaghaghana vamua iangeni, na komi fata ke haihavi kori maramagna ke mono na tonodia ke taotavogha. Na tinoni, ma na komi fata kaukagu, ma na manu, ma na igha ke boi nanaba na tonodia. ⁴⁰ Na komi fata kori maramagna ke mono na tonodia, ma na komi fata kori maaloa ke mono mua na tonodia. Keana na siladagna na tonodia na komi fata kori maaloa ke tavogha tagna na dodorogna na tonodia na komi fata kori maramagna. ⁴¹ Na siladagna na aho ke tavogha tagna na siladagna na vula, ma na siladagna na vula ke tavogha tagna na siladadia na komi vaitughu. Ma na siladadia na komi vaitughu ke taotavogha.

⁴² Vaghagna mua iangeni na sokara tabirudia arahai kena thehe. Na tonoda kati gilura keda boto, keana na tonoda a God keda vasokara tabirura keda mono thovohaliu. ⁴³ Na tonoda kati gilura kena lae mena boi toke na dodorodia, keana na tonoda a God keda vasokara tabirura kedana heta mena toke na dodorodia. ⁴⁴ Na tonoda kati gilura, na tonogna na maramagna, keana na tonoda a God keda vasokara tabirura, na tonogna i popo keda vonungia na Tarunga ke Tabu. Vaghagna vamua ke mono na tonogna na maramagna, e mono mua na tonogna i popo keda vavonungia na Tarunga ke Tabu.

⁴⁵ Na komi Rioriso ke Tabu kena velea na mane ke kidi mono, a Adam, a God ke vavuha

me hea na havi. Keana a Kraiss, imanea na vagovui Adam, imanea ke tavogha eigna imanea na tarunga ke heghita na havi. ⁴⁶ Oti saghoi toatogha na tonogna i popo keda vonungia na Tarunga ke Tabu ke kidi mai. Teo. Na tonogna na maramagna ke kidi mai, gi e mai na tonogna i popo keda vonungia na Tarunga ke Tabu. ⁴⁷⁻⁴⁸ Na mane ke kidi mono, a Adam, a God ke vavuha kori thepa, mi ighita gougovu e mono na tonoda ke vaghagna na tonogna imanea. Na varuai Adam, a Kraiss, imanea ke mai i popo. Mi kori vido ighita katida sokara tabiru, ighita keda mono na tonoda ke vaghagna na tonogna a Kraiss ke mai i popo. ⁴⁹ Tutuni! Na tonoda ikeagaieni ke vaghagna na tonogna a Adam ke vavuha kori thepa a God. Keana kori vido kati sokara tabiru kori thehe, na tonoda keda vaghagna na tonogna a Kraiss ke mai i popo.

⁵⁰ Ara kulagu kiloau, inau ku magnahagh-inighamu kotida adoa na tonoda ke mono na vinahi ma na ghaughabua itagna teo keda haghe kori hughuta nigna a God. Na tonoda keda dika me boto boi tangomana keda hatia na havi ke teo na govugna.

⁵¹⁻⁵² Oti vaovarongo toetoke eigna ikeagaieni inau kuda veleghamu na fata a God ke boi tateli aua i hau. Boi ighita gougovu katida thehe, keana kori vido kedana ifua na tavuli kori vagougovui maghavu, na tonoda ighita gougovu keda tughu saisami vaghagna na thauthabugna na mata. Kori vido kedana ifua na tavuli, a God keda vasokara tabirura arahai kena thehe ghohi, mi marea kedana hatia na tonodia keda boi thehe.

Mi ighita kati talu havi mua kori vido iangeni, na tonoda keda tughu vaghagna iangeni mua. ⁵³ Na tonoda kori maramagna keda thehe keda tughua kori tonoda keda boi thehe me mono thovohaliu. Keda boi ai, ighita teo katida haghe kori hughuta nigna a God. ⁵⁴ Kori vido keda mono mai iangeni, na fata kena risoa tadia na komi Rioriso ke Tabu keda tutuni,

“A God ke heta pungusia me diadikala na thehe.

⁵⁵ Ehava ighoe na thehe? Ivei na hetamu na?

Me hava? Ivei nimua na mana bali vadiadikala na komi tinoni na?”

⁵⁶ Na koakoa ke hea na mana na thehe bali vadiadikala na komi tinoni. Ma na komi vetula nigna a Moses ke hea na mana na koakoa.† ⁵⁷ Keana ati veletokea a God! Imanea ke vahetaghita eigna katida heta pungusia na koakoa ma na thehe eigna na hava ke eia a Lod Jisas Kraiss.

⁵⁸ Na vunegna iangeni, ara kulagu kiloau ku dothovighamu, oti sokara ngasi moti saghoi riu tagna na hava ke jino. Oti agutu heta hahali vania a Lod, eigna ighamu oti adoa ghohi na komi fata ke toke keda au mai tadia na komi agutu gougovu koti ei vania a Lod.

† **15:56** Na komi vetula nigna a Moses e boi dika. Kari na vunegna kena tateli aua na komi puhi ke magnahaghinia a God, ena tateli aua mua na komi puhi ke dika a God keda vaparara arahai kena leghura. Iangeni vamua na vunegna a Pol ke velea na komi vetula nigna a Moses ke hea na mana na koakoa. Reghia Rom 7:8-12.

16

Pol Ke Titiono Na Sosoni Rongo

¹ Inau ku magnahaghinia kuda titiono vanighamu eigna na sosoni bali hathera na komi tinoni nigna a God i Jerusalem. Oti eia vaghagna ku velera na komi tinoni kiloau kori provins i Galesia. ² Leuleghu Sade, oti boa tavogha na vidoi rongo leghuagna engiha na rongo koti hatia siesikei koragna sina wik. Oti kalitira nimiu na rongo sosoni iangeni eigna keda mono ghohi gi u jufu mai itamiu. Boi toke kotida hiohiro na rongo kori vido iangeni. ³ Kori vido kuda jufu mai itamiu, inau ku magnahaghinighamu kotida vahia kekeha tinoni bali hati vano a i Jerusalem nimiu na rongo sosoni. Inau kuda risoa na letasi bali hatia duadia eigna na komi tinoni kiloau i Jerusalem kedana adoa na vunegna kena mai itadia. ⁴ Gi keda naba inau kuda atu mua, ighami kitida sakai taveti vano ngengeni.

Nigna Na Toatogha A Pol Eigna Nigna Na Taetaveti

⁵ Inau ku toatogha inau kuda kidi taveti vano tadia kekeha meleha kori provins i Masedonia, gi u atu itamiu i Korin. ⁶ Inau ku toatogha kuda mono hau sina vido duamiu. Da kenughua u mono me ghiighilei govu na komi vula ke ghaula. Gi kuda eia iangeni, ighamu tangomana kotida hatheu kori nigua na taetaveti tagna sa meleha kuda atu itadia leghugna iangeni. ⁷ Inau u boi magnahaghinia kuda atu itamiu ikeagaieni, kori vido ku boi tangomana na mono hau itamiu. Gi a Lod keda lubatiu, inau ku magnahaghinia

kuda mono hau sina vido itamiu. ⁸ Keana inau kuda talu mono eeni i Efesus me ghieghilei jufu na dani hutu Pentekos,* ⁹ eigna ikeagaieni inau tangomana kuda eia na komi agutu ke sethe vania a God, toke na komi tinoni ke sethe kori meleha iaani kena sokara pungusiu.

¹⁰ Gi keda atu jufu a Timoti itamiu, oti ghaghana bohea eigna imanea ke agutu vania a Lod vaghagna ku eia inau. ¹¹ Saghoi lubatia ahai itamiu eigna keda siriuhaghinia. Kari oti hathea moti vetula maia kori soleana eigna keda tabiru mai itagua. Inau ku pitua na tabirugna mai duadia kekeha ara kulada kiloau kena taveti duagna.

¹² A kulada, a Apolos, toke inau ku velea hahalia eigna keda atu itamiu duadia kekeha tinoni kena vaututuni, imanea ke bosu magnahaghinia na atu ikeagaieni. Keana imanea keda atu itamiu kori maghavu ke ghaghana ke toke bali atu.

Na Vagovui Haghore

¹³ Oti reireghi toke ghamu, moti sokara ngasi kori nimiu na vaututuni. Oti saghoi mataghu, kari oti hatia na hetamiu. ¹⁴ Na komi fata gougovu koti eia, oti eia kori dotho.

¹⁵ Ighamu koti adoa ghohi, itamiu ighamu na komi tinoni kiloau kori provins i Akaia, a Stefanas ma arahai kena mono kori vathegna kena kidi vaututunia a Jisas. Moti adoa mua imarea kena agutu heta bali hathera na komi tinoni

* **16:8** “Pentekos” Iaani sina dani hutu nidia mara Jiu bali veletokea a God eigna na hathatanoragna na komi sagharogna na wit. Na dani hutu iaani e lima hangavulu na dani leghugna na Laulahugna na Thovoliungi.

nigna a God. Ara kulagu, inau ku kae huhu-rughamu ¹⁶ eigna kotida sasaa na leghuragna imarea, ma arahai mua kena agutu heta duadia.

¹⁷ Inau ku pukuni totogo nigua puala eigna a Stefanas, ma Fotunatus, ma a Akaikus, tolumara kotolu jufu mai ghohi eeni. Toke ighamu kotida boi tangomana na hatheugna eeni, tolumara kotolu hatheu kori huhulumiu ghamu. ¹⁸ Tolumara kotolu pukuni vaheta na ghaghanagu, vaghagna vamua kotolu vaheta na ghaghanamiu ighamu. Aarahai kena eia vaghagna tolumara kotolu eia, oti ghaghana bohera.

¹⁹ Na komi tinoni kiloau tadia na komi meleha kori provins i Esia kena vetula atua itamiu nidia na haghore dotho. Akuila ma Prisila duadia na komi tinoni kiloau kena tarai kori vaθhedia roira, imarea kena vetula atua itamiu nidia na haghore dotho eigna ighamu huju koti mono haidu duagna a Lod. ²⁰ Na komi tinoni kiloau gougovu eeni kena vetula atua mua nidia na haghore dotho itamiu. Kori vido koti hathatano haidu bali tarai, oti veikubaeghi† bali tateli aua nimiu na dotho.

²¹ Inau a Pol ku risoa na komi vagovui haghore dotho iraani kori limagu ghehegu.

²² Ahai ke boi dothovia a Lod Jisas, a God keda fatea me vapara.

Lod, o mai!

† **16:20** Kori haghore Grik “Oti veikisighi.” Na puhi kena eia mara i hau bali tateli aua nidia na dotho, imarea kena kisia na bakodia ara kuladia kiloua. Ikeagaieni, tadia sethe na meleha, na puhi kubae ke tughua na puhi kisi iangeni. Keana, tadia kekeha meleha, imarea kena talu leghua na puhi kisi.

²³ Inau ku tarai gi a Lod Jisas keda vatokeghamu. ²⁴ Nigua na dotho ke mono duamiu ighamu gougovu koti mono haidu duagna a Jisas Krai.

Na Rorongō Ke Toke Eigna a Jisas Kraiś
The New Testament in the Bughotu language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Bughotu

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bughotu

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

ff048ce1-500f-52e4-9ba7-18fcd6abd5f1